

לקראת שבת מלכתא

פנינים לפרשת אחרי וקדושים | גליון מס' 221 | תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה' | לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

האם ביקשה ברכה עבור בנה 'משה' (שטרנבוך) מרבי אלחנן וסרמן זצ"ל. רבי אלחנן סירב לכך, שכן סבר שאין לברך על ענייני רוחניות, אך היא אמרה לו: "איך בין א אלמנה, און איך הייס אייך" ... - 'אני אלמנה ואני מורה לכם לברכו'. ואכן, הגאון רבי אלחנן הסכים ובירכו, והפליג מאד בברכתו באריכות...

ראב"ד העדה החרדית הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א,
 בנועם שיה על אורחותיהם של גאוני הדורות

מאת: הרב טוביה פריינד

"וְשִׁמְרֶתֶם אֶת כָּל חֻקֹּתַי" (ויקרא י"ט, ל"ז)

על ה'טלפון' שהיה אז המצאה חדשה שהמציאו בימים ההם, וסיפר הלה לגריי"ז את הפלא הגדול שבטלפון - שאדם מדבר מירושלים ושומעים בחיפה, ולא רק בחיפה אלא אפילו באמריקה ואוסטרליה, והתפעל מאד מהפלא.

השיבו הבריסקער-רב זצ"ל: 'אני מתפעל מאד גם מעצם הדבר שאתה מדבר כאן לפני ואני שומע, שאין זה פלא פחות מהפלא של הטלפון, וכל מה שאתה מתפעל מהטלפון יותר, היינו רק משום

פותח הראב"ד הגר"מ שליט"א: יסוד ועיקר חג הפסח הוא חיזוק האמונה. ועל אמונה צריכים לשוחח ולהחדיר בקרבנו תמיד, שהקב"ה בורא ומנהיג את כל הברואה. וכמו שראינו במצרים שהקב"ה פסח על בתי בני ישראל במצרים, והרג דוקא במצרים (שמות י"ב, כ"ז). וכמו כן אף במכת חושך שהקב"ה הבדיל בין ישראל למצרים וכמוש"כ (שמות י', כ"ג) "ולא ראו איש את אחיו וגו' ולכל בני ישראל היה אור במושבבותם", ומבואר בזה שבנס יציאת מצרים הרגשנו איך שהקב"ה מנהיג את כל אחד בפרטות ממש, ומבדיל בין אחד לאחד אם ימות או לא, ואם יהיה לו אור או חושך.

הראב"ד מצביע לדברי הרמב"ן בסוף פרשת בא (שמות י"ג, ט"ז) **שכתב:** "ומן הנסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בניסים הנסתרים, שהם יסוד כל התורה כולה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו ע"ה עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם נסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם, בין ברבים בין ביחיד, אלא אם יעשה המצוות יצליחנו שכרו, ואם יעבור עליהם יכריתנו עונשו, הכל בגזרת עליון", עכ"ל הרמב"ן.

ופעם בא אחד למרן הגריי"ז מבריסק זצ"ל וסיפר לו בהתפעלות

"הבריסקער-רב היה אומר עוד, שיש אנשים שאומרים 'יהיה בסדר' ומרגיעים את עצמם, והם חושבים שהם בעלי בטחון שהלא הם רגועים. אולם אין זה בטחון, כי אין הם בוטחים על הקב"ה, אלא הם רגועים משום שהם סבורים שאין כאן צרה כלל. ואדרבה בעל בטחון אינו אלא מי שמשריש בקרבו שמצד המציאות המצב הוא קשה מאד, וזהו עת צרה כעת ויש הרבה ממה לפחד, ואז כאשר ירגיע עצמו על ידי שיבטח בקב"ה, נחשב לבעל בטחון.

"עוד הוסיף הבריסקער-רב לומר, שבעת צרה צריך לפחד מהעבירות שבידו, ולדעת שהעבירות עלולים לפגוע בנו קשות ח"ו. וכמו שמצינו ביעקב אבינו שפחד בעת צרה שמא יגרום החטא, וכדכתיב (בראשית ל"ב, ח') 'ויירא יעקב מאד', ואמרו חז"ל שפחד מן החטא, ומבואר שבעת צרה אין להרגיע עצמו ולדמות שבזה גופא הוא בעל בטחון, אלא אדרבה צריך להכניס בליבו יראת חטא, ולדעת שהקב"ה יכול עכשיו להענישו על חטאיו, ולחשוב ולטכס עצה איך לתקן דרכיו כדי למנוע את הפורענות".

שמעתי מהגה"ק רבי אלחנן ווסרמן זצ"ל הי"ד, כשהיה אצלנו בלונדון שנשאל: מהו גדר חובת הבטחון, והלא צריך לעשות השתדלות, וכמו שכתוב 'וברכתך בכל אשר תעשה'. והיינו שהקב"ה שולח את ברכתו רק לאחר שהאדם עושה, וא"כ מהו הגדר והשיעור בחובת השתדלות? ומתי יש לעשות השתדלות כדי לקבל את ברכת ה'?

ומתי יש להימנע מהשתדלות ורק לבטוח בה? "וענה הגאון רבי אלחנן זצוק"ל, שאינו יכול לקבוע מהו הגדר של השתדלות מרובה יותר מדי, וכמה מהזמן צריך לקצר בהשתדלות. אבל צריך לדעת יסוד גדול שהוא מיסודי התורה והאמונה - שאין חטיפות כאן בעולם הזה, והיינו שעל ידי השתדלות מרובה יותר מדי, לא יצליח לחטוף הנאות העולם הזה, שאפילו אם באמת יצליח להרוויח יותר על ידי השתדלותו המרובה, אבל כיון שאדם לא יכול לחטוף הנאות ממה שלא נקצב לו, מביאים עליו מהשמים צער אחר אצלו או אצל משפחתו, כדי שבצער הנוסף הזה, ישלם על ההנאה שחטף, ואז לא יהיה בידו הנאות נוספות ממה שלא נקצב לו, שכמה שהקב"ה קבע לו כן יקבל, ולא יצליח להרבות לו הנאות על ידי 'חטיפות'.

"ופעמים רואים שאדם מוותר על הרוחניות שלו כדי להתעשר, ומשקיע את חייו בגשמיות במקום ברוחניות, והוא מצליח להתעשר, ונראה שכביכול הוא הצליח על ידי שעזב את התורה, אבל צריך לדעת, שהאמת היא שלא זו בלבד שלא הרוויח כלום, אלא אדרבה גם הפסיד מזה. שאח"כ עוד עשוי שיבואו עליו צרות, כדי לשלם את ההנאות והעושר שלקח על ידי השתדלות שלא כדין, שעזב וזנח את הרוחניות בשביל הגשמיות. וזה צריך אדם להחדיר את תודעתו: אין חטיפות הנאות בעולם הזה כלל. יש רק חטיפת מצוות. ולעתיד לבוא דווקא יסביר לנו הקדוש ברוך הוא את הנהגתו עם הכלל והפרט בעולם הזה.

והג"ר אלחנן זצ"ל הוסיף עוד ואמר שעיקר השתדלות האדם בעולם הזה, צריך שיהיה על ענין אחד - להרבות כבוד שמים ולהשתדל לעשות לטובת נשמתו הנצחית, ולא להתעסק הרבה בהשתדלות

שהטלפון הוא דבר חדש, ואילו מה שאדם מדבר אל חברו מפה לאוזן זהו דבר שאתה רגיל לראותו מלידה, ודרך האדם להתפעל רק מחידושים, אבל אליבא דאמת אין חילוק בין הפלא של הטלפון לפלא של עצם הדיבור, שגם עצם הדבר שעין רואה ואוזן שומעת ופה מדבר - כולו הוא נס ממש'. וזכה הגאון מבריסק להגיע להכרה ברורה, שאין שום טבע בעולם והכל הוא מגזירת עליון וכמוש"כ הרמב"ן.

אין טבע בעולם

ובזה אפשר להבין מה שאמר רבי חנינא בן דוסא (תענית כ"ה ע"א): 'מי שאמר לשמן וידלוק הוא יאמר לחומץ וידלוק'. שכל כך ברור אצלו שאין טבע בעולם, אלא הכל מהבורא יתברך, עד שלא ראה חילוק בין שמן המוטבע בעולם שידלוק לחומץ שאינו דולק על פי טבע, כי הכל הוא מהשי"ת, ואצל השי"ת אין חילוק בין חומץ לשמן. ועל דרך זה פירש בספה"ק 'נועם אלימלך' (הוספות ליקוטי שושנה) את הפסוק בפרשת בשלח 'ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים' (שמות י"ד, כ"ט), דהכוונה בזה שבשעה שעברו ישראל בתוך הים, זכו להגיע להכרה ברורה שאף כשהולכים 'ביבשה' שהוא על פי הטבע, זהו גם כן נס גמור, וכמו 'בתוך הים' ממש, ולבורא יתברך אין הבדל בין קריעת ים סוף להנהגה התמידית של הטבע.

ובזה מובן גם מאמר חז"ל (פסחים קי"ח ע"א) 'קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף'. וכבר עמדו רבים מהמפרשים לבאר ענין זה למה פרנסתו של אדם קשה כל כך?

אמנם נראה דאדרבה, חז"ל נקטו דווקא פרנסה שנראה לעין כל כטבע ממש ועולם כמנהגו נוהג, וכל אחד מתפרנס מעולם המסחר, אשר כל הנהגתו הוא בדרך סיבה ומסובב ובדרך טבעי לגמרי. ועל כך אמרו חז"ל שפרנסה שווה לקריעת ים סוף, שכמו שקריעת ים סוף הוא נס גמור וניכר לעין כל שהוא מאיתו יתברך, כן הוא גם פרנסה, שהקב"ה מסובב כל הסיבות וקוצב לכל אדם את פרנסתו, וזה מה שאמרו קשה מזונותיו של אדם, שאצל הקב"ה אין קושי לקרוע את ים סוף יותר מפרנסה ולא פרנסה יותר מקריעת ים סוף, כיון שאין אצלו כלל חילוק בין טבע לנס.

איך מגיעים למדרגה של אמונה ובטחון, לחיות במדרגה שבה יחזו ויבחינו בכל עת כי גם ההרגל והטבע הינם בגדרי 'ניסים'?

"על ידי שהאדם יכיר וידע בבירור, שאין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה, בוודאי יגיע לביטחון בהשי"ת, כי יסוד ה'בטחון' הוא ה'אמונה' בהשגחה פרטית.

"ובגדר הבטחון כתב ה'חזון איש', שאינו נכון מה שאנשים אומרים 'סי וועט זיין גוט' - 'יהיה טוב' ובוטחים בה' שוודאי יצליחו כפי מה שהם רוצים שיצליחו, שזהו טעות! שהרי הקב"ה מעולם לא הבטיח לאדם שיהיה לו כפי רצונו, וודאי יכול להיות גם לא טוב לפי ראות עיני האדם. אלא ענין הבטחון הוא שידע שמה שהקב"ה עושה, זהו הטוב האמיתי עבורו, וכשיגיע להכרה ברורה זו, ישליך עצמו על ה' בלא דאגה, כי ידע שאף שלא מבין מה טוב עבורו, אבל מה שהיה עמו זה מה שהקב"ה רוצה, וזה מה שטוב עבורו באמת.

מרובה על ענייני העולם הזה שהוא כארעי ואין להתעסק בזה יותר מדי".

בהשתדלות מיוחדת פוגם במידת הבטחון

מוסיף הראב"ד ואומר את ששמע מהגרי"ז מבריסק בשם הגר"א מוילנא, אחרים אמרו זאת בשם המגיד מזובנא: "שציירו מה שנקרא 'בעל בטחון' עפ"י משל לאדם שרוכב על חמור, והניח על החמור גם משא כבד, ובשעה שהרגיש שהחמור עומד ליפול מעומס המשא, לקח את המשא והניחו על כתפיו כדי להקל על החמור. והנה אדם זה לא פעל מאומה, שכן אין חילוק לחמור אם המשא נמצא על כתפו או על כתפי האדם הרוכב עליו. וכך גם מרגיש בעל בטחון בשלמות, שאינו פועל מאומה על ידי השתדלות, שהלא גם לפעול השתדלות צריכים אנו סיוע מהבורא יתב"ש, וא"כ מהו החילוק אם יעשה השתדלות או לא, והרי אצל הקב"ה קל וכבד שווין, ולכן בעל בטחון גמור מותר לו להשליך הכל על הקב"ה ואינו עושה השתדלות. "וכמה פעמים ראיתי איך שהבריסקער-רב היה שוקל על כמה ענייני השתדלות אם זהו בגדר השתדלות מיותרת ויש בזה פגם במידת הבטחון. וכמה נפלאים הדברים, שבעוד שבענייני שמים היה דואג תמיד אם לא עשה מספיק פעולות כדי חובתו, הרי שבענייני עצמו תמיד היה מיצר ודואג להפך - שמא פעל יותר מידי ופגע בחובת הבטחון.

"זכיתי לשמש כמה גדולים וצדיקים וצ"ל, ואצל מרן הגאון מבריסק הגרי"ז וצ"ל ראיתי בחוש את מידת האמונה והבטחון שלו שהיה מפליא, בכל פעולת השתדלות שהיה עושה, היה דואג ושוקל אם יש בזה פגם במידת הבטחון - אם זה ובגדר השתדלות מיותרת, וכל זה עשה מתוך פחד הדין. וכדרכו בכל מעשיו שראו עליו איך עומד פחד ואימת הדין לנגדו בכל רגע".

"אספר לכם מעשה אשר בדידי הוי עובדא, בהיותי תלמיד בישיבה של מו"ר הגה"צ רבי משה שניידר וצ"ל בלונדון: המצב הכלכלי באותם הימים שלמדתי בישיבה, היה קשה מנשוא, ופעמים שהגענו למצב שלא היה כלל מה לאכול, פשוטו כמשמעו. לא כפי מצב דורנו שב"ה הבחורים הורגלו בשפע, ואין מושגים של דוחק כזה בעולם הישיבות.

"ערב אחד קרא לי מו"ר ראש הישיבה, וביקש ממני להתדפק על פתחי נדיבים ולבקשם שיעזרו במתת ידם להצלחת הישיבה מחרפת רעב. ואכן עשיתי כפקודתו, כל ערב כיתתי רגלי בין הבתים, אך כמה שהשתדלתי לא עלה הדבר ביד, מאחר שרובא דרובא מאותם בתים שדפקתי על פתחיהם, לא פתחו כלל. ויש שפתחו דלתותיהם ופטרו עצם בטענות שיש להם התחייבויות קודמות וכיו"ב. ומהם שצעקו לעברי שבני הישיבות ילכו לעבוד, ולא נבקש מהם לשאת בעול הישיבה, בעוד שאנחנו יכולים להתפרנס בכוחות עצמנו. ומהם ראיתי שתלו מודעה בפתחי החצרות שהכניסה לכלבים ומקבצי נדבות אסורה! וכך חזרתי בפחי נפש לישיבה, בהרגשה שלא די בזה שלא הצלחתי לאסוף כסף כלל, אלא הישיבה גם הפסידה את הוצאות הנסיעה שלי.

ומהם ראיתי שתלו מודעה בפתחי החצרות שהכניסה לכלבים ומקבצי נדבות אסורה! וכך חזרתי בפחי נפש לישיבה, בהרגשה שלא די בזה שלא הצלחתי לאסוף כסף כלל, אלא הישיבה גם הפסידה את הוצאות הנסיעה שלי

"למחרת התיישבתי ללמוד כהרגלי בהיכל הישיבה, והנה הגיע לאוזני שמועה שמו"ר ראש הישיבה מחפש אותי, חששתי מאוד שמקפיד עלי, שלא פעלתי מאומה, והתכוונתי לומר לו, שסובבתי לאסוף מעות אך לא הצלחתי. אך לפליאתי, ראיתי שבא לנגדי, כשפניו צוהלות משמחה, אומר לי: 'מגיע לך ישר כח, ברוך ה' שהצלחת בהצלחה גדולה'. מיהרתי להשיב לו שכנראה טעות יש כאן, שהרי לא פעלתי מאומה, יודע אני עד כמה שלא הצלחתי.

"אך מו"ר השיב לי בשמחה שעל פי פעולתי אתמול, בא אליו היום בבוקר יהודי ונתן לו עשרים וחמש ליש"ט - סכום נכבד מאד בימים ההם. שאלתיו איך זה קשור למה שעשיתי אתמול? השיב לי מו"ר וצ"ל: 'הרי אנו מאמינים בני מאמינים ויודעים שההשתדלות אינה הסיבה לתוצאה, אלא שגזירה היא מלפניו, שבלא השתדלות מצד האדם אין הקב"ה נותן את מה שנגזר כבר, וא"כ וודאי זה שייך אליך, שמאחר שאתה עשית את ההשתדלות, ממילא הקב"ה עזר לנו, והרבה דרכים למקום, ועל ידי השתדלותך במקום אחד, הושיע אותנו הקב"ה ממקום אחר'. ראש הישיבה רבי משה שניידר חי באמונה ובטחון, ולכן גם ראה את ההשתדלות באופן אחר".

עם הגאון מבראנוביץ בלונדון

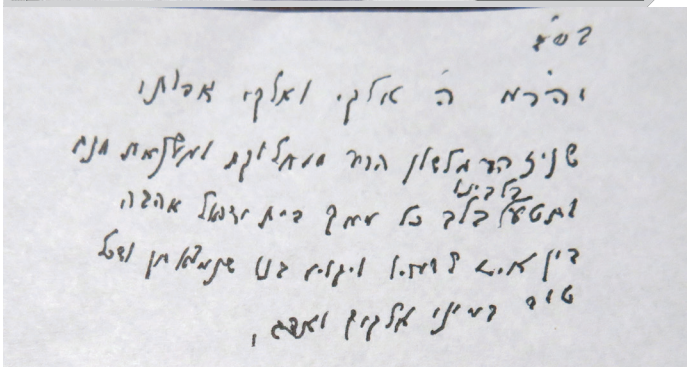
הראב"ד שליט"א הזכיר בנועם שיחו את שזכה לשמוע מהגה"ק רבי אלחנן ווסרמן וצוק"ל הי"ד, בשהותו אצל הוריו. שמענו על הקשר המיוחד על שה'לונדונער-עילוי' בימי ילדותו ל'בראנוביטשער-גאון' כראש ישיבה גדולה בעולם התורה, וכך הוה: הגאון רבי אלחנן ווסרמן, היה נוסע כמעט כל שנה ללונדון לצורך מגבית לטובת ישיבתו -בברנוביץ שבליטא, וכאמור, היה מתארח בבית הורי הראב"ד שליט"א, באשר ידע ששם יוכל לסמוך על כשרות המאכלים ועל התנהלות הבית עפ"י התורה, והיה סועד עמהם בשולחן שבת.

כאשר שכנים רוצים להוסיף תוספת בניה ונראה לשואל שהבניה תכער את הבנין ולכן רוצה להתנגד, ענה לו רבינו בחכמה, וכי יש דין של "זה קלי ואנוהו" על בית? ובהזדמנות אחרת אמר "יש אדם שמשפחתו גדלה וצר לו בביתו ומן הצורך להרחיב את ביתו ולהוסיף עוד חדר, בכדי שיהי' לו מקום נוסף להשכיב את ילדיו, ותמיד נמצא איזה אדם שמתנגד להרחבה, ולמה? מה אכפת לו?

מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל על בין אדם לחברו

הרב זלמן רזניק

"וְאֶהְבֶּתָּ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ" (ויקרא י"ט, י"ה)

אחת מהנהגות מרן ראש הישיבה רשכבה"ג רבינו אהרן יהודה לייב שטיינמן זצוק"ל, היתה לעורר לחזק הציבור להרבות שלום בין אדם לחברו ובין איש לאשתו, והי' משתדל בכל הכוחות למנוע מחלוקת ומריבות, וכשמו כן, נהג ללמוד ממיידותיו של אהרן הכהן עליו השלום, שהיה אוהב שלום ורודף שלום, והיה מוותר מכבודו ומשפיל את עצמו כדי לעשות שלום בין הבריות, וח"ו להיפך לא להוציא שום דיבור רע על א' מישראל.

וכך כתב רבינו במכתב: "ידוע שמחלוקת זה אש גדולה המכלה שני הצדדים בפרט מחלוקת בין בני תורה זה גם חילול השם, וככה צריך לראות שאם יש חילוקי דעות צריך כל א' להתבטל לגמרי, העיקר שלא יהי' ריב.

והי' ישפות שלו' לכל עמו ובזכות זה יזכו לכל הברכות והצלחות וששם שמים יתרבה בעולם. הכו"ח למען שיתרבה כבוד שמים". ובמכתב נוסף שכתב בתאריך י"ב אלול תשס"ח: "לכ' בני ישראל היקרים. אתם מאד אוהבים בעיני הקב"ה, אבל יחד עם זה צער גדול כביכול אם מדברים לא טוב איש על רעהו.

ומאד עושים נחת רוח אם עושים גדרים לא לדבר דברים לא טובים אחד על השני, וזכות של זה כ"כ גדול וכ"כ חביב לפניו ית"ש, תזכו לזה לאהבה מהשי"ת בזה ובבא."

וזו היתה הנהגתו בינו לבין עצמו עד שלא מצאו אחד שיכול לומר שהצליח לפגוע בו, וכשנשאל מנין שאב את הכוחות הללו לסבול כל אחד ואחד, ואמר שהי' רגיל בילדותו בבית שאר בשרו הג"ר שמחה זעליג ריגר זצוק"ל המורא הוראה דבריסק, שהי' רגיל לשנן תדיר את דברי הגמ' בתענית (כ' א') ת"ר לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארז, וגם הוא שם לו את זה להנהגה לסבול כאו"א באשר הוא שם.

וכך יעידו העומדים בקבלת קהל, איך שהי' מתייחס לכל אחד, לילד צעיר כמו לאדם מבוגר, את כולם קיבל במאור פנים, וכבר הי' לעולמים שבשעת קבלת הקהל נכנס אחד והחל לצעוק על רבינו על הוראה שנתן, רבינו אף שהי' לו מה לענות בענין עמד ושתק

בדומיה, וכזה סיים המשך בקבלת קהל בכל החמימות כאילו לא אירע כלום.

וכנשאל מנין ניתן לו הכח לסבול את כל זאת, ובפרט כשזה נעשה ברבים, ביקש שיביאו לו את הספר 'שערי קדושה' לרבי חיים ויטאל, והראה מה שכתב בחלק א' שער ו' "ואם עיני שכל לך היה לך לחפש מי שיצערך כי חיים אתה מכניס לך", ולא יסף.

וכך גם הי' כאשר נכנס אליו יהודי שבור ורצוץ עם דמעות בעינים, ותינה בפניו כי בחוצות העיר נזרקו עליו פשקווילים, חייך רבינו ואמר לו: "אתה בחברה טובה, גם עלי זורקים פשקווילים, ולא הזיק לי כלום!", וכך פירט על עוד גדולי ישראל שנזרקו עליהם ואין לו מה להיות שבור מזה.

וכאשר נכנס אליו ת"ח אחד, וביקש ממנו עצה איך להתחזק כדי שלא ימצא את עצמו מעורב במחלוקת אמר לו רבינו שיתפלל בסוף שמו"ע תפילה מיוחדת ביקש הת"ח אם רבינו יכול לכתוב לו נוסח

המשך בעמוד 20

אני זוכר שפעם אחת הלכתי ברחוב בשווייץ, כשאני אוהז בידי תיק ג'ימס בונד. מרחוק הלכה אשה יהודיה עם טיולון ובתוכו שני ילדים. האשה לא ידעה שיש לי שמיעה חדה, כך שיכולתי לשמוע מה היא מדברת, למרות שדיברה מאד בשקט... שמעתי כיצד היא פונה אל בורא העולם בבקשה חרישית...

הגה"צ רבי אריה שכטר זצוק"ל על אהבת ישראל אמיתית

האחרונה, לאחר שכבר נכרך החבל על צווארו, הגיע סוס בדהרה עצומה, הסוס נפל ארצה, כשקצף סמיך זב מפיו, והנידון למוות קפץ ממנו, ושאל בסערה עצומה: "האם הספקתי להגיע בזמן, או שחלילה איחרתי את המועד? האם יידי הטוב עדיין בין החיים?! אונס גדול עכב אותי בדרכי, עשיתי את כל המאמצים על מנת להגיע בזמן, כדי שחברי הטוב לא ימות חלילה במקומי!"... שני היידיים התרפקו בדמעות איש על צוואר רעהו, אך מיד פרץ ביניהם ויכוח גועש. החבר שכבר ניצב על הגרדום, טען ואמר: "כבר הוציאו אותי למיתה. כבר גמרתי בדעתי שאני עומד להסתלק מן העולם, לפיכך צריך להרוג אותי, ואילו אתה תיסע לביתך לחיים טובים ולשלום, אל אשתך וילדיך היקרים!". ברם הנידון למוות טען לעומתו: "אני הוא זה שנשפט למיתה, לא יעלה על הדעת שתמות במקומי! אנא, שחררו את חברי לחיים ולשלום, ואותי תתלו, כפי שנגזר עלי במשפט!". במקום התחוללה מהומה רבת, ופסק הדין לא הוצא אל הפועל, אלא הושהה עד לברור הדברים. עד מהרה הגיעה הפרשה לפני המלך, אשר ציווה להביא לפניו על אתר את שני החברים. כאשר התייצבו השנים בארמון, ביקש מהם המלך שיספרו לו את האמת לאמיתה, בנוגע למאורע שהתרחש ביניהם. החברים ספרו למלך את כל האמת: "רעים אנחנו בלב ובנפש, כל

נאמר בפסוק: "ואהבת לרעך כמוך אני ה'" (ויקרא יט, יח) מבאר האדמו"ר מרוז'ין כי כאשר שני יהודים אוהבים זה את זה בכל ליבם, ומוכנים לעשות זה למען זה את הכל בבחינת "ואהבת לרעך כמוך", אומר להם הקב"ה: "אני ה'", אני מעונין להיות שרוי בתוכם, ולהצטרף כביכול לחברתכם.

הקב"ה מצטרף לידידות אמת

מעשה בשני חברים שהיו מסורים זה לזה, ונאמנים איש לרעהו בלב ונפש. פעם העלילו בני בליעל על אחד משניהם עלילת שוא ובעטיה הוא הועמד לדין, ונידון למוות. חברו הנאמן לא חסך כל מאמץ, עמל וטרחה, ועשה את כל אשר בידו כדי להציל את חברו. אך למגינת לבו, כל מאמציו עלו בתוהו. כשהגיעה שעת האפס, וכבר עמדו להעלות את הנדון אל הגרדום, פנו אליו כנהוג כדי שיקש את בקשתו האחרונה עלי אדמות בטרם יוציאוהו להורג. האיש ביקש לשוב אל משפחתו, אל אשתו וילדיו, שהיו בארץ אחרת ולהפרד מהם בטרם מותו. אך בקשתו נדחתה על הסף מחשש שינצל את ההזדמנות יברח ויעלם. אך כאן התערב חברו הטוב ואמר: "מוכן אני לשבת בבית הסוהר כבן ערובה עד שרעי ישוב מעירו. ואם לא ישוב, מוכן אני לעלות אל הגרדום תחתיו!". רבים ניסו להניא את האיש מלבצע צעד מסוכן שכזה, אך הלה מרוב אהבתו לידידו סרב לשמוע לדבריהם, ונכנס לבית הסוהר, ובלבד שחברו הטוב יוכל לחזות בפעם האחרונה בפניהם של בני משפחתו היקרים והאהובים, ולהפרד מהם קודם מותו. והנה הגיע היום האחרון, בו היה על הנדון למוות לשוב לגרדום ולרצות את ענשו, אך הלה בושש מלהגיע! כל היועצים והחכמים למיניהם סנטו בחבר שנותר בכלא. "הרי אמרנו לך! הרי הזהרנו אותך!", אך הרע הנאמן טען בלהט: "כפי הנראה יידי נאנס באונס גדול שמנע ממנו מלשוב, שאם לא כן בוודאי היה שב! וגם אם לא יצליח להגיע, הנני מוכן למוות תחתיו". כאשר הגיעה השעה היעודה, והנידון למוות לא חזר לרצות את ענשו, העלו את חברו לגרדום, ועמדו להוציאו להורג. אולם בשניה

כשבאה למקום הנישואין, חיפשה את אם הכלה, כדי לברכה בברכת 'מזל טוב', אלא שנעלמה מעין כל, עד שמצאה אותה יושבת ב'מטבח' כשפניה זועפים, מלאה טענות כרימון... משנשאלה 'מדוע פנייך רעות היום', לעת שמחת כלולות בתך הכלה המהוללה בכל התשבחות...

פנינים מהגאון רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א אב"ד סאנטוב ליקווד

"וְשִׁמְרֶתֶם אֶת כָּל חֻקֹּתַי... וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם" (ויקרא י"ט, ל"ז)

לדאבוננו היא אינה שומרת עדיין על כיסוי הראש כנשים הצנועות. ענהו ה"חזון איש": במשנה ברורה (סי' ע"ה, סק"ה) מבואר שדי בעצימת עינים, ועל כן תסתכל בסידור, ודי. אבל לבו של הבחור נקפו, ועל כן חזר ושאל "אולי מוטב צידוד כל הגוף, שלא תהיה אמי מולי?!"

ה"חזון איש" הזדעזע ואמר בגערה "אם ההלכה מתירה, רצונך להחמיר על חשבון כבודה של אמך?! להתריס, להפנות אליה גב?! ואם היא תקום ותטרח להגיש לשולחן, ותסתובב סביב, אתה תשיר 'אשת חיל' ותסתובב כנגדה כסביבון?! זו 'חומרה' שתצית אש בבית, ואש גדולה ממנה בגיהנם!"

ידידנו המשפיע המפורסם הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א סיפר עובדא נפלאה ששמע בענין כח תפילת ההורים על בניהם, וכך סיפר:

לאחרונה באה כלה 'בעלת תשובה' בברית האירוסין. בהתקרב מועד הנישואין, ביקשו העסקנים מכמה נשים צדקניות שתבואנה להשתתף בשמחת הנישואין לשמח את הכלה. והנה אחת מאלו, כשבאה למקום הנישואין, חיפשה את אם הכלה, כדי לברכה בברכת 'מזל טוב', אלא שנעלמה מעין כל, עד שמצאה אותה יושבת ב'מטבח' כשפניה זועפים, מלאה טענות כרימון... משנשאלה 'מדוע

לפני שנים ביקר כאן בלייקווד - מרן האדמו"ר מוויז'ניץ שליט"א, על ישראל הדרתו בקרית וויז'ניץ בני ברק - עוד בחיים חיותו של אביו מרן הגה"ק בעל "ישועות משה" זי"ע - והמתנתי לשעת הכושר להיכנס אליו באכסנייתו, ואז נכנסתי אליו לנועם שיח, ובתוך דבריו אמר לי רעיון שנתחדש לו.

וכה אמר לי: איתא בחז"ל (מס' ברכות דף ה' ע"א): אם רואה אדם שיסורין באין עליו יפשפש במעשיו, פשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה. ולכאורה איך שייך שפשפש ולא מצא, הלא אין עבירה כביטול תורה, ואיך שייך שבעת שמפשפש הוא לא מוצא עוון, ורק אח"כ הוא תולה בביטול תורה.

חשבתי, שבעצם הרי "יסורים" - הם דבר טוב להאדם, וכמו שמבואר בספר "אור החיים" הקדוש (דברים ד', כ"ט ד"ה ובקשתם) שעל ידי היסורים נמתקים עוונותיו של האדם, וזה תועלת גדולה לאדם בעולם העליון שעוונותיו מתכפרים בעולם הזה. אלא שלפעמים יש מצב, שהיסורים הם כל כך גדולים וקשים ר"ל, עד שזה מפריע לו כבר בעבודת ה'! - הוא אינו יכול ללמוד ולא להתפלל.

זהו מה שאמרו חז"ל "אם רואה אדם שיסורין באין עליו" - שהיסורים הם רבים וקשים ואינם מסתלקים הימנו - "יתלה בביטול תורה" - "יתלה" - יתלה עצמו לבקש מהקב"ה - ויאמר - רבוננו של עולם - היסורים האלו גורמים לי ל"ביטול תורה" - אינני יכול ללמוד! - אינני יכול להתפלל! - היסורים מפריעים לי בעבודת ה'!

סיים הרבי שליט"א: כל אדם יש לו את "חבילת היסורים" שלו - ואני בתוכם - היסורים המה טובים מאוד, וצריכים ליתן להקב"ה שבח והודאה על כך. אמנם לפעמים אני מרגיש שהיסורים גורמים לי שלא אוכל לכוון כראוי בעת קריאת שמע, אזי הנני מבקש ומתחנן ואומר - "רבוננו של עולם - עד כאן..."

מספרים שבחור אחד בא לפני הגה"ק בעל "חזון איש" זי"ע ונפשו בשאלתו, שהיות שהוא זכה לחזור בתשובה שלימה, אך הוריו עדיין לא זכו לכך - אם כי הוא מסתופף בביתם כל היום - אזי הוא שואל, כשהוא מברך או מתפלל, שהדין הוא שאסור לברך כנגד שערותיה של אשה נשואה, איך יוכל לברך או להתפלל כשאמו לידו, שכן

ה"חזון איש" הזדעזע ואמר
בגערה "אם ההלכה מתירה, רצונך
להחמיר על השבון כבודה של
אמך?! להתריס, להפנות אליה
גב?! ואם היא תקום ותטרח
להגיש לשולחן, ותסתובב
סביב, אתה תשיר 'אשת חיל'
ותסתובב כנגדה כסביבון!?"

לתרבות רעה, שפך סבו עליו דמעות שלא הועילו על בנו, אבל
עומדות עתה לנכדו"...

ובספר 'לשכנו תדרשו' חלק ב' מביא שהגה"ק הסטייפלער זצ"ל
היה אומר, שלפעמים רואים שמבית פשוט ביותר, יוצא תלמיד חכם
וצדיק, וזה מחמת שאיזו סבתא שלו שפכה לבה בתפילה ובדמעות
שתזכה לבנים תלמידי חכמים, ואם זה לא עזר לבנים, הרי זה עוזר
לנכדים, ובדור הראשון של הסבתא שלא ראו את הנכדים, חשבו
מתוך ראייה קצרה שתפילותיה הלכו לאיבוד חלילה, ולבסוף מתברר
ששום תפילה אינה חוזרת ריקם...

(מתוך נועם שיח- מכון אפריון לשלמה-וילך תש"פ)

פנייך רעות היום' לעת שמחת כלולות בתך הכלה המהוללה בכל
התשבחות... ענתה "כיצד אוכל לשמוח כשבתני הכלה הפנתה לי
עורף, עזבה את ביתי ואת דרך חיי, ונהפכה לבעלת תשובה גמורה,
ומה גדול צערי כי איננה הראשונה אלא שלישית מבין בנותיי שעשו
את הדרך הלזו ושבנו בתשובה שלימה"...

כשמוע האשה את דבריה תמהה בפניה - כיצד אכן אירע דבר כזה
שממשפחה אחת כבר שבו ג' בתשובה, ולא ידעה אם הכלה מה
לענות, אבל סיפרה כי כל ה'קשר' שבינה ובין החרדים לדבר ה' היה,
שלפני כעשרים שנה השתתפה ב'סמינר' לבעלי תשובה, אבל כל
הדיבורים שנאמרו שם לא נקלטו במוחה ולא השפיעו עליה מאומה.
בתוך הדברים סיפרה שבסוף הסמינר נתנו לכל אחת דף כתוב,
והובטח להם ש'סגולה' גדולה להצלחה ולברכה יש באמירת הנכתב
באותו דף, ומאז היא אומרת אותו בכל יום - אעפ"י שאינה מבינה
מאומה מהנאמר בו. האשה שאלה אותה שמא נמצא הדף ברשותך,
אמרה כן, והוציאתה מחיקה שם נתגלה הסוד - כי על הדף הודפס
'תפילת השל"ה', ואף שאשה זו לא ידעה מאי קאמרה, מ"מ זכתה
ששלוש מצאצאיה שבו בתשובה שלימה וגמורה...

והנה, אם כך היא שכר אמירת "תפילת השל"ה" בלא ידיעה ובלא
כוונה, בלא בכיות ותחנונים, ק"ו לדין שאנו יודעים את הנאמר בה,
אם נתפלל כראוי, בוודאי נפעל דברים נשגבים ורוב נחת דקדושה
מכל יו"ח.

הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל היה מספר, שבשעתו ביקש ממנו
מורן ה"חזון איש" זצ"ל לטפל באיזה בעל תשובה שהגיע מקיבוץ
חילוני ללמוד בישיבת פוניבז', ושאל את ה'חזון איש', איך ובמה
זכה הלה לחזור בתשובה, והרי אדם זה אכל נבילות וטרפיות? ענה
לו ה'חזון איש': "דמעות אינן הולכות לאיבוד, בשעה שאביו יצא

חדשו!

שיעורים לפי הסדר בתוכנית 'דף הכולל'
עכשיו בקו השיעורים של 'דרשו'

0772222666 שלוחה 6

תלמיד חכם אחד סיפר לי שהזמין פעם לביתו חשמלאי, לטפל בחוטים שנשרפו ונקרעו. הוא עבד באדיבות ובעדינות מיוחדת, ואחר כך סידר את הכל, והשאיר בית נקי ומצוחצח. כשסיים, אמר לו התלמיד חכם: "שמע, כואב לי עליך!". החשמלאי לא הבין. "מה קרה? עשיתי משהו לא טוב?" "עשית יותר מדי טוב... חבל עליך! אתה מתבזבז..."

הגאון רבי ראובן אלבו שליט"א על כוחותיו של כל אחד

"ואהבת לרעך כמוך" (ויקרא י"ט, י"ה)

ימי הספירה החלים בימים אלו, הם גם ימי אבלות על פטירת תלמיד רבי עקיבא, כפי שמספרים רבותינו (יבמות סב ע"ב): "שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא מגבת עד אנטיפרס, וכולם מתו בפרק אחד, מפני שלא נהגו כבוד זה בזה, והיה העולם שמים". מעניין לראות, כי בפרשת השבוע הנקראת בתקופה זו, אנו קוראים את הפסוק: "ואהבת לרעך כמוך", שעליו דרש רבי עקיבא את דרשתו המפרסמת: "ואהבת לרעך כמוך - זה כלל גדול בתורה" (בראשית רבה כד, ז). הבה נתבונן בקורות חייו של רבי עקיבא, ונעקוב אחר דרך צמיחתו של התנא הקדוש.

תחילתו מר וסופו מתוק

אדם שמוכן למסור את כל כולו בשביל התורה, זוכה שהיא תינתן לו במתנה, כמו שנאמר "וממתנה נחליאל" (במדבר כא, יט). רבי עקיבא זכה להיות המעמיד של כל התורה כולה. הוא העמיד תלמידים שלמדו את התורה לישראל, ומפיהם אנו חיים. הוא היה בן גרים, ורק בגיל ארבעים התחיל ללמוד. אבל התורה הקדושה מונחת בקרן זוית, וכל הרוצה לטול יבוא ויטול (קדושין סו ע"א). אף אחד אינו יכול לומר 'איני יכול'! הכרתי אנשים אנאלפביתים. אפילו לקרוא א"ב לא ידעו! הם באו לישיבה, התחילו מהתחלה ממש - וכיום הם גאונים! הם מסרו את נפשם כדי ללמוד, ומי שמוסר נפש, מקבל מתנה מהקב"ה! בני ישראל יצאו ממצרים "ביד רמה" (שמות יד, ח) - "יד רמה" רמז ליורה דעה סימן רמ"ה, העוסק בהלכות תלמוד תורה, ושם נאמר: "הכל חייבים בתלמוד תורה, בין עני ובין עשיר, בין בעל חולאים ובין בעלי בנים וכיוצא בכך". "ביד רמה", הינו בכח התורה, יצאו ישראל מגלות מצרים - ו"ביד רמה" עתידים הם לצאת מהגלות הנוכחית. החיזוק בתורה הוא הכח והעוצמה שלנו, בו תלויה גאלתנו! (ראה ב"אור החיים" הקדוש שמות כז, כ, וב'משכני' שמות ח"ב עמוד רז). כשאדם יושב ולומד, על אף שקשה לו, יש לו יסורים והוא צריך פרנסה - או אז הוא זוכה!

על התורה הקדושה אמרו חז"ל (דברים רבה ז, ג): "תחילתו מר וסופו מתוק". בתחילה אדם מרגיש: מר לי. אבל ככל שזה מר בתחילה - כך זה מתמתק בסוף. סופו של אדם להרגיש את מתיקות התורה. הדבר בדוק ומנסה! את המסר הזה בקיש הקב"ה להעביר לעם ישראל במרה: הם מרגישים מרירות. רק עכשיו קיבלו את התורה, ועדיין מר להם איתה. הם עדיין לא מרגישים את המתיקות - אבל סופם שירגישו.

"שם נסהו" - הקב"ה מנסה אותם שם

מנסה אין פירושו רק מבחן. אצל דוד המלך כתוב, שכאשר הלבישוהו בבגדי שאול ובקסדה, הוא אמר: "כי לא נסיתי" (שמואל א' יז, לט) - לא התרגלתי לדברים האלו. אני לא מורגל ולא יכול. כשהקב"ה מנסה את ישראל הוא רוצה לתרגל אותם בכל מיני ניסיונות, כדי לעשותם מוכשרים לתפקידם, שימלאו אותו על הצד הטוב ביותר. הניסיון מרגיל את האדם למצב מסוים. כאן הרגיל הקב"ה את ישראל ל"תחילתו מר וסופו מתוק". על אף שכעת הם עדיין אינם יכולים לחוש את מתיקות התורה, והיא מרה להם, סופם להרגיש במתיקות!

זו דרכה של תורה!

התנא באבות (ו, ד) אומר: "פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה, ועל הארץ תישן, ובתורה אתה עמל. אם אתה עושה כן אשריך בעולם הזה, וטוב לך לעולם הבא" - אשריו כבר בעולם הזה. הוא אינו צריך

אין להתייאש!

הגיע אלי בחור בן עשרים ושלוש, והתלונן: "אני נמצא כאן כבר כמעט שנה, ולא מבין כלום. אין לי שכל, אין לי כשרון. אני לא מסוגל!" הוא התחיל לבכות: "אני רוצה להבין ולזכור, ולא מצליח!"

"אתה רוצה לזכור?", שאלתי אותו - "מצוין! הרצון הקדוש הזה הוא מה שהקב"ה רוצה ממך! הוא רוצה את המאמץ שלך. הוא רוצה שתחזור שוב ושוב עד שתזכור!"

לא חלפו שלושה חודשים והבחור בא אלי שוב. הפעם יש לו חידוש לומר לי. מרן פסק ככה ב"בית יוסף", וב"שולחן ערוך" לא פסק כך... הוא התחיל להתפלפל...

עצרתי אותו ושאלתי: "מאיפה החידושים האלו?"

"כתבתי אותם."

"אהה... אתה כן זוכר?"

"כן."

הוא שכח רק דבר אחד - שלפני שלושה חדשים הוא רצה ללכת כי טען שאינו זוכר כלום...

אדם שאינו נותן ליאוש להשתלט עליו, זוכה לקבל מתנה מאת ה'!

ולאחיו יאמר חזק

תלמיד חכם אחד סיפר לי שהזמין פעם לביתו חשמלאי, לטפל בחוטים שנשרפו ונקרעו.

הוא עבד באדיבות ובעדינות מיוחדת, ואחר כך סידר את הכל, והשאיר בית נקי ומצוחצח.

כשסיים, אמר לו התלמיד חכם: "שמע, כואב לי עליך!"

החשמלאי לא הבין. "מה קרה? עשיתי משהו לא טוב?"

"עשית יותר מדי טוב... חבל עליך! אתה מתבזבז! חשמלאים יש הרבה, אבל אם תשקיע את השכל שלך בלימוד, עם המידות האציליות שלך, אתה יכול להפוך לתלמיד חכם!"

חלפו שבע שנים. אותו תלמיד חכם השתתף בחתונה. לפתע ניגש אליו אדם לבוש בפראק ובהמבורג, וברך אותו בחביבות ב"שלוש עליכם".

הוא לחץ את ידו וברר בעדינות: "כבודו קרוב של המשפחה?"

"לא. אנחנו ידידים. אבי החתן לומד אצלי בכלל, והזמין אותי לחתונה. כבודו אינו זוכר אותי?"

זה היה החשמלאי ההוא...

"הכל שלך" - אמר החשמלאי - "תפסתי את עצמי וגדלתי. הלכתי ללמוד, עזבתי את כל העבודה מאחורי. אמרתי לעצמי: אם אני יכול להיות תלמיד חכם, אני חייב לעשות זאת. פתחתי כולל, כיום אני רב של קהילה..."

ללמדנו מה כוחו של עידוד.

לפעמים מילה אחת שנזרקת דרך אגב למישהו: 'השכל שלך בהיר מאוד... זה שכל של תלמוד. אם תלמד, אתה יכול לצאת משהו גדול...'

פותחת לפניו את הדרך.

אדם יכול לגדול - אבל הוא זקוק לבניין... והבניין הוא קצת פרגון, כמה מלים טובות ומעודדות... "איש את רעהו יעזרו ולאחיו יאמר חזק" (ישעיהו מא, ו).

(מתוך הספר 'משכני אחרים')

לחכות עד העולם הבא בכדי לחוש את האושר. כשרק יעבר את השלב המר - כבר יוכל להרגיש את שיא האושר!

הכלל הוא, שככל שמור יותר בלמוד - כך תהיה המתקנת גדולה יותר בסופו של התהליך.

מי שנמצא בצער, ולמרות זאת דבק בה' ולומד - עתיד לזכות ל"אשריך וטוב לך", ולהרגיש את האושר האמתי ואת מתיקות התורה.

הקושי מעיד על גדלות!

אנשים חושבים: רבי עקיבא נולד צדיק... פלוני נולד צדיק...

אבל זה לא נכון! נשמת רבי עקיבא היתה נשמה עליונה, כל המלאכים רעדו מפניו, וממי הוא הגיע? מגוי, ומי יודע מה אכל ומה שתה ומה עשה עד שהתגייר...

המיוחד ברבי עקיבא היה, שכאשר גלה את התורה, הבין שעליו לשחוק את עצמו הדק היטב - היטב הדק. הוא הבין שעוד טיפה ועוד טיפה יחוררו בלב האבן שלו חור, ואז יזרמו המים כנהר שוטף.

ומה איתך? מי אמר שלך אין נשמה גבוהה???

כשאדם מקבל על עצמו עול תורה, הוא מגלה פתאום שיש לו יכולות שהוא אפילו לא חלם עליהן.

רבי עקיבא לא פחד מבושות. לא היה אכפת לו ללמוד עם ילדים קטנים, לא היה אכפת לו לשאול שוב ושוב כדי להבין. הוא התבזה פעם אחר פעם, ובלבד שלא יזוז מתורת ה' יתברך.

צריך לדעת שהבושה הגדולה ביותר שישנה, היא כאשר יראה לנו הקב"ה את היכולות שנתן לנו, ואשר לא מיצינו אפילו פרור מתוכן...

אוי לנו מיום הדין, אוי לנו מיום התוכחה! (בראשית רבה צג, י). אלו זעקות שבר נזעק כשיודע לנו דבר זה!...

אנשים טוענים: 'אני לא יכול, קשה לי מאוד, יש לי ניסיונות ותאוות שמפריעים לי. אבי כך, ואמי כך, אחותי, והשכן שלי...'

אך הכל שטויות והבלים. אדם אינו יודע מי הוא באמת!

כשמגיע אלי בחור, ומספר על כל מיני קשיים שיש לו, אני נוהג לומר לו: "כנראה אתה גדול! הקב"ה לא מביא ניסיונות וקשיים לאנשים פשוטים! כנראה שנשמתך גבוהה, ויש בך כח עוצמתי. בידך להחליט אם אתה רוצה להמשיך את החיים כמושחת, או לגדול!"

התגליות שמתגלות לי הן מופלאות! בני אדם שהיו מושחתים ממש, התהפכו ונעשו גדולי ישראל!

כשאותו אחד קיבל על עצמו לדבוק בקב"ה בכל כוחו - אין לתאר כמה גדל! כיום הוא קודש הקודשים! כל הלכלוך שהיה בו נעלם ואיננו! אנשים אומרים: 'לא נראה לי שזה מתאים לי...!'

אוי! כמה אפשר לאבד מה'לא נראה לי הזה... כמה גדולי ישראל, פוסקי הוראה וגאונים היה עם ישראל מאבד אם היינו שומעים לקול הזה של 'לא נראה לי שאני יכול'...

הצעד הראשון הוא - לא להתייאש מעצמנו.

זה היה כוחו של רבי עקיבא! הוא נזרק מביתו של כלבא שבוע, ישן על תבן, עני מרוד שאין לו כלום - ולבסוף נעשה גדול ישראל, חכם גדול וקדוש עליון. במשך מאה ועשרים שנות חייו האיר את העולם

כלו בתורתו.

"אני לא אוהב יהודים" - הודיע להם המנהל בפגישתם הראשונה - "אבל את הגרמנים אני שונא יותר - הם גזלו ממני את מפעל חייי! אז אנחנו לא הולכים לעבוד כאן כדי לעזור לגרמנים הארורים..."

סיפור מיוחד על קורותיה של משפחת מינצר בפולין

"וְאֶהְבֶּתְ לְרַעְיָהּ פְּמוֹתָהּ" (ויקרא י"ט, י"ח)

לאחרונה הלך לבית עולמו הישיש רבי אפרים ב"ר ישראל מינצר זכרונו לברכה. מוצאו היה מהעיירה הפסטורלית 'גדוף' הסמוכה לקראקוב, פולין.

משפחת מינצר ניהלה שם מאפייה, אך יהיה נכון יותר לקרוא לעסק 'גמ"ח' - שכן באופן קבוע חולקו לחמים ומאפים לעניים ללא תשלום. ואולי יהיה נכון יותר לכנות את העסק 'הכנסת אורחים' שכן התנור המוסק משך אליו אורחים שונים שביקשו ללון במקום - וגם ליכות בארוחת חנים על הדרך...

עיר הענק 'קראקא', שאכלסה המוני בעלי עסקים יהודים, משכה אליה "משולחים" לא מועטים. רבים מהם התביישו ללון בעיר, והעדיפו להגיע ל'גדוף' בלילות. אמו של ר' אפרים היתה מכינה להם מרק חם, והבנים בצעירותם - וביניהם ר' ישראל - היו מסייעים בחלוקת המזון, עד שהם פנו ללמוד בישיבות.

שלושת אחיו החרו-החזיקו אחריו: כולנו פחחים!"

אזור תעשייה ענק. עוד אחד מרבות(!) תעשיות באירופה שהגרמנים שעבדו, שדדו, גזלו וחמסו לעצמם. ארבעת "הפחחים" הועברו הנה מהגטו, ונמסרו לידי בעל המפעל - גוי פולני.

"אני לא אוהב יהודים" - הודיע להם המנהל בפגישתם הראשונה - "אבל את הגרמנים אני שונא יותר - הם גזלו ממני את מפעל חייי! אז אנחנו לא הולכים לעבוד כאן כדי לעזור לגרמנים הארורים..."

"שניכם" - פקד המנהל על שניים מתוך ארבעת האחים - "תישנו 'בעליית הגג'. נעים שם. התפקיד שלכם לעקוב: בכל פעם שאתם שומעים את מכוניות הפורד של הגרמנים מגיעות, אתם יורדים, מתריעים, וכולם מתחילים "לעבוד" בפחחות..."

הגרמנים הטילו על הפולני הזה, את האחריות לתקינות כל גגות המפעלים באזור. מידי פעם כאשר חשש שביקורת גרמנית תגלה שאין עבודה, ואז יפוננו היהודים מהמקום, היה יוצא בלילות - לא יאמן כי יסופר! - ובעזרת פטיש ענק חולל נזקים קשים לגגות של מפעלים באזור. כמה פעמים התקיימה ביקורת, הוא תמיד ידע על כך קודם, ודאג לסדר "עבודה!"

מידי לילה היה יוצא הפולני, וחוזר עם עשרות כיכרות לחם - בין 35 ל-40! ומוסר אותם למינצרים. אז לא רק שהם לא רעבו ללחם, הם גם הרוויחו כסף מהכיכרות שמכרו. ותאמינו או לא, "המלון" הזה נמשך במשך שנתיים שלמות!

החלום המתוק נמשך עד מלחמת העולם השנייה, שנפתחה עם כיבושה של פולין בידי גרמניה. בדרך כלל, דחקו הגרמנים את יהודי הפריפריה לכיוון הערים הגדולות (על מנת שבהמשך יהיה קל להשמידם). אך ב'קראקוב' פעל נוהל הפוך, גירוש יהודי העיר לפריפריה על מנת שהעיר תהפוך במהירות ל'יודנריין' [-נקיה מיהודים]. וכך החלו משפחות פליטים, על מטלטליהן, לגרור את עצמן לתחומי המאפייה של מינצר למגורי עראי-קבע... והמאפייה? היא המשיכה לעבוד!

חגורת החנק הגרמנית הלכה והתהדקה. משפחת מינצר הבינה שעליה להיפרד מאחזקת המאפייה, בטרם ייטלו אותה מידיהם בכוח. בהחלטה מהירה וחכמה העבירו את המאפייה לשכן גוי שהיה עימם בידידות. כל שהתבקש זה להמשיך לספק להם מאפים חנים. הגוי עמד בהסכם והעניק מזון בשפע לא רק למשפחת מינצר, כי אם גם ליהודי הסביבה.

חלפה תקופה וכל יהודי 'גדוף' הועברו לגטו. יום אחד, באמצע מסדר כלשהו, הכריז גרמני בקולי קולות: "מי כאן פחח?" האח הגדול מבין ארבעת המינצרים הרים את ידו "תמיד הייתי בעסק הזה!" הוא היה בחור-ישיבה שמקסימום ידע משהו על אפייה, אבל הבין שכך גוברים הסיכויים לשרוד... "אתה בטוח?" שאל הגרמני - "בטוח!"

ואז זה קרה - - -

"היום בלילה" הודיע המנהל הפולני בדרמטיות למינצרים "או לכל המאוחר מחר בלילה, הגרמנים מגרשים מכאן את כל היהודים. חברה! המצב שלכם קשה, אבל אני אומר לכם מה לעשות. אל תסמכו על ההבטחות של הגרמנים, תפסו ידיים ורגליים ותימלטו על נפשותיכם!"

אבל איך נמלטים? הרי אזור התעשייה כולו משמש בפועל כמחנה כפייה לעובדים, והוא מוקף חומה. בתזמון מדויק להרהורי הנוגים, הושיט להם המנהל מספרי-ענק ופטישים ממאגר כלי העבודה של בית החרושת...

הם הבינו את המוטל עליהם!

באותו לילה היתה סערה חורפית אדירה- מזג אוויר מצוין לבריחה... המינצרים הודיעו על התכונן ליהודים רבים אשר עבדו במפעלי התעשייה. 85 מהם אזרו אומץ להצטרף ל"מבצע". מצוידים במפה ובהוראות שמסר להם מנהל המפעל, פרצו "הפחחים" פרצה ועשרות היהודים שעטו קדימה. "ישר! לא ימינה לכיוון הגרמנים, ולא שמאלה לכיוון החיילים הרוסים" - כהוראת הפולני.

הנמלטים רצו ורצו ורצו לא פחות מעשר קילומטר במעבה היער, בגשם שוטף וברוחות סערה. רק אז הרשו לעצמם לעצור ולבחון את צעדיהם. הם המשיכו לשהות ביער, מידי פעם שמעו יריות קרובות או רחוקות ותיארו לעצמם שזאת החזית שמיקומה משתנה. בשלב מסוים שרקו היריות בקרבתם, והם נשכבו על הארץ במשך לא פחות משלושה ימים!

לפתע גילו אותם חיילים מונגולים, ששיתפו פעולה עם החזית הרוסית. הם ניגשו להוציא אותם להורג, אך בכור האחים שדיבר

מדהים: במשך כל שנות המלחמה (שבפולין הייתה הארוכה ביותר!) לא ידעו האחים לבית מינצר רעב. תמיד היה להם מזון - ובשפע! הם גם מעולם לא הוצרכו לעבוד באמת

רוסית הסביר להם שהם נמלטים מהגרמנים - אויבם המשותף. המונגולים התרצו והעבירו אותם מאחורי קו החזית הרוסית וכך ניצלו חייהם.

מדהים: במשך כל שנות המלחמה (שבפולין הייתה הארוכה ביותר!) לא ידעו האחים לבית מינצר רעב. תמיד היה להם מזון - ובשפע! הם גם מעולם לא הוצרכו לעבוד באמת ומעולם הם לא הוכו! ההסבר שלהם למתרחש ברור: מה זו אם לא 'מידה כנגד מידה' על כל העזרה שהגישה המשפחה ליהודים באותה מאפיה ב'גדוף'!!!
(מתוך עלון איש לרעהו - פרשת צו)

חדשו! מבחני דרשו בטלפון

לאור המצב מבחן דרשו הקרוב יתקיים בקו השיעורים של דרשו
ביום שישי י"ד אייר בין השעות 13:00-9:00 בצהריים

התקשרו והיבחנו

077-2222-666 שלוחה 8

אציין דבר נפלא ששמעתי מפי מרן הגאון רבי דוב לנדו שליט"א, ראש ישיבת סלבודקה: בזמן המלחמה הקשה בשנת תש"ח, שרר בירושלים מצב נורא ואיום. הדי המלחמה נשמעו מכל עבר, וחרדה גדולה ליוותה את כולם. מרן הגאון רבי יוסף צבי דושינסקי זצ"ל, גאב"ד ה'עדה החרדית', התגורר אז סמוך לגבולות האויב ממש, והיה נתון בסכנת חיים

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

"אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֲתֶם הָאָדָם וְחַי בְּהֶם אֲנִי ה'" (ויקרא י"ח, ד'ה')

"מדוע אתה אוכל? כי ברצוני לברך!"

זכורני משנות ילדותי, כי היתה חברה ידועה של משקאות ששיוקה משקה חדש לחנויות, משקה בצבע כחול. כמדומה שעד אז לא היה קיים בשוק משקה בצבע כזה. בשולחן שבת העיר אחד הילדים בביתנו כי יתכן והמשקה החדש לא יצליח להימכר כל כך, מאחר והצבע שלו אינו מושך את העין. לכאורה שיח ילדותי שגרתי טהור. אך דוקא העיסוק בנושא כה זוטר ולא מהותי, העיב על רוחו של אבי מורי שליט"א שהסב בראש השולחן. עד היום אינני יכול לשכוח את תגובתו הנוקבת: "ממתי מדברים אצלנו על אוכל? מדוע צריך שצבע השתיה ימשוך את העין? ודאי, כשצריכים לאכול אוכלים! כשצריכים לשתות שותים! אבל גם ודאי שלא צריך לעשות 'נושא' מאוכל ושתיה!..."

ברבות הימים לאחר התבוננות עמדתי על כוונת אבי שליט"א בתגובתו:

בודאי אין מטרת האדם לדכא את נטיותיו הטבעיות, למנוע מעצמו כל עיסוק גשמי. אין אפשרות טכנית לעשות זאת, וגם זה כרוך בסיכון גדול הן רוחני והן גשמי. העבודה היא איפוא להקפיד שגם חיי החומר והגשם יהיו לתכלית החיים הרוחניים. במילים אחרות, שהגשמיות תהיה עבורנו דרך ואפיק המוביל לרוחניות, לא כמטרה בפני עצמה, ולא כשתי בחינות הסותרות זו לזו. לשם כך האדם נוצר! זוהי תכליתו ועבודתו!

לכן יצירת 'נושא' מצבע משקה כזה או אחר, ומהלך מחשבה ילדותי כי השתיה אמורה למשוך את העין מלבד עצם הרוויה, נוגדים למעשה את תכלית ומהות החיים, ולכן הם צרמו לאוזניו של אבי שליט"א. הוא ביקש לחנך אותנו כי אסור לתת במה מכובדת מדאי לגשמיות, היא אמורה להיות רק 'היכי תמצוי' לרוחניות.

דודי הגאון רבי אליעזר קוגל שליט"א, ראש ישיבת 'שבות עמי', דיבר פעם אודות חותנו הגאון הצדיק רבי שמואל אהרן יודלביץ זצ"ל, בעל ה'מעיל שמואל', והגדירו כך:

"רבי שמואל אהרן לא ידע מהי הנאה מיוחדת של עולם הזה. גם

כאשר עסק בעניינים הכרחיים לצורך קיומו בעולם הזה כאכילה, שתיה ושינה, היה זה מתוך כוונה אחת ויחידה! שעל ידם יהיה שכלו ישר ושלם להגות בתורה כאוות נפשו. במשך כל השנים שזכיתי להכירו לא ראיתי אותו מעולם מבקש דבר לצורך עצמו והנאתו, שום דבר, תמיד רק ביקש וחיפש כל העת דברים שיביאו לו תועלת בעבודת השם".

רבי אליעזר הדגים זאת במעשה שהיה:

"בדרך כלל כשאדם אוכל ואחר כך מברך ברכת המזון, כששואלים אותו: 'מדוע תברך?', הוא ישיב: 'מה הפירוש? הרי אכלתי ומן הדין שאכיר טובה על כך'. אם נעמיק בדבריו נסיק כי העיקר אצלו האוכל, ואילו ברכת המזון רק אמצעי שהתחייב בה על ידי אכילתו, אבל האכילה עיקר. אולם אצל חותני רבי שמואל אהרן זצ"ל היה הדבר להיפך, האוכל היה טפל לברכה כפשוטו, הוא היה מתיישב לאכול בשביל שיוכל לברך. זכורני פעם ביום ראש חודש סמוך לשקיעה אמר לי: 'צריך לתפוס עוד סעודה כדי לומר יעלה ויבוא'. כל הגשמיות היתה אצלו רק אמצעי לזכות ברוחניות".

ברוח הדברים שמעתי מפי גאב"ד ה'עדה החרדית', הגאון רבי יצחק טוביה וייס שליט"א, בשם הגאון רבי מנחם מנדל מנדלסון זצ"ל, רבה של קוממיות, כי בעת שהגיע בעל ה'מנחת יצחק', הגאון רבי יצחק יעקב וייס זצ"ל, לבקר במושב קוממיות בשנת השמיטה, הסתובב עימו בשדות היישוב, והציג בפניו את הבעיות השונות שהתעוררו

בעיקר בענייני השמיטה.

בסיום הביקור אמר ה'מנחת יצחק' להרב מנדלסון בחיך: "כעת קיבלתי הבנה חדשה במושג המוזכר בחז"ל: 'ארבע אמות של הלכה', כאן בקוממיות נוכחתי כיצד בכל ארבע אמות ישנה שאלה הלכתית חדשה!".

הרגש נפלא הוסיף על כך רבי יצחק טוביה: "ה'מנחת יצחק' בשיחת החולין שלו ביטא את תמצית עבודת האדם בעולמו. כך בדיוק אמור להיות מושתת ביתו של כל יהודי - בחינת ארבע אמות של הלכה! כל פינה וזווית בביתו אמורים לעוק חיות בעבודת השם. להיות מסובבות ברוחניות. להוות סיבה של התעלות בתורה, בעבודת השם וביראת שמים".

דברים בסגנון זה, התבטא גם הרבי הגאון הקדוש בעל ה'שפע חיים' מצאנז - קלוזנבורג זצ"ל, כשעלה לארץ הקודש ונכנס לבקר בבית מרן הגרי"ז הלוי מבריסק זצ"ל. במהלך הביקור אמר הרבי כי הנהחז"ל אומרים במסכת כתובות (קיא, א): "כל המהלך ארבע אמות בארץ ישראל מובטח לו כי הוא בן עולם הבא". סיבת הדבר ניתן לפרש על דרך הדרוש, כי בארץ ישראל יכולים לפעול בכל ארבע אמות... כל פיסת אדמה טרושה ומגושמת שייך לקיים בה מצוות; פאה, שכחה ולקט. כל הליכה גשמית יכולה להיחפך לרוחנית כשמכוונים לקיים בה מצוה של ארבע אמות חדשות בארץ ישראל...".

"הזדמנות גדולה לשמש כלי שרת לכבוד שמים"

הגאון רבי יצחק הוטנר זצ"ל, בעל ה'פחד יצחק', היה מספר כי בעודו מתגורר בחוץ לארץ הגיע לבקר פעם בארץ ישראל, ונכנס לבקר חולה בבית החולים 'שערי צדק' בירושלים. היה זה עדיין בתקופתו של מייסד ומנהל בית החולים האגדי, הנודע בצדקתו ותום דרכיו, ד"ר רבי משה וולך זצ"ל, שהתמסר בכל יישותו כדי לסייע לחולים. רבי יצחק ראה את ד"ר וולך ניגש אל אחד החולים קודם שנכנס לחדר ניתוחים, ושאלו לשמו ולשם אמו, כיון שרוצה להתפלל עליו קודם הניתוח.

רבי יצחק התפעל מאוד מהנהגתו המיוחדת, תופעה כלל לא שגרתית אצל רופאים, וסיפר הדבר לאחד מגדולי ירושלים זצ"ל, אותו אדם גדול הגיב כך: "כמה צריך לקנאות ביהודי כזה, יש לו הזדמנות כל כך גדולה לשמש כלי שרת לכבוד שמים והוא מנצל אותה!".

הרי ישנם מספיק רופאים מומחים, טובים ומוצלחים, בעלי שם ומוניטין, המצילים נשמות רבות ממות לחיים ממש, אך אינם חשים כי חכמת הרפואה ניתנה בידם כדי להשתמש בה ליעוד ותכלית רוחנית, לקדש עימה את שמו יתברך בעולם.

ואילו הוא, ד"ר וולך, מלבד החלק הטכני הרפואי שחש מחובתו כל ימיו לסייע לחולים מעבר לכוחותיו, בצדקתו הרבה גם ניצל את התפקיד שאינה השם לידו בכזו שלימות, ובכל פעולה גשמית שבאה לידו רומם אותה לרוחניות. סיפורו של רבי יצחק הוטנר ממוחיש זאת.

אודות אשיותו הפלאית של ד"ר וולך הצדיק, אציין דבר נפלא

**באחת הפעמים בעת שישבו
התלמידים כרוכים אחר רבם
ומאזינים לדבריו ברוב קשב, עבר
ד"ר וולך סמוך לחדרם, וצרורי
המפתחות הגדולים, שהכילו
את כל מפתחות בית החולים
היו תלויים במכנסיו, נשמעו
היטב בתוך החדר. רבי יוסף
צבי קרא לעברו ואמר לו בחיך:
"רבי משה! עם המפתחות הללו
יפתחו בפניך שערי גן עדן...".**

ששמעתי מפי מרן הגאון רבי דוב לנדו שליט"א, ראש ישיבת סלבודקה:

בזמן המלחמה הקשה בשנת תש"ח, שרר בירושלים מצב נורא ואיום. פגזים רבים נפלו בחוצות עיר וגבו הרוגים רבים. קולות ירי והדי המלחמה נשמעו מכל עבר, וחרדה גדולה ליוותה את כולם. מרן הגאון רבי יוסף צבי דושינסקי זצ"ל, גאב"ד ה'עדה החרדית', התגורר אז סמוך לגבולות האויב ממש, והיה נתון בסכנת חיים. ד"ר וולך הזמינו להגיע לבית החולים שבראשותו, ולהשתכן בו עד יעבור זעם. הוא פינה עבורו, עבור רעייתו הרבנית ע"ה, ובנו הגאון רבי ישראל משה זצ"ל, שני חדרים בבנין, ודאג לכל מחסורם במסירות רבה.

תלמידיו של רבי יוסף צבי היו באים בשבתות לשהות סמוך לרבם הגדול בבית החולים. שם ערך עבורם 'טיש' מיוחד, שרו והתחזקו יחד בדברי תורה ומוסר, ושמעו מפי קודשו טללי תחיה ואמונה.

באחת הפעמים בעת שישבו התלמידים כרוכים אחר רבם ומאזינים לדבריו ברוב קשב, עבר ד"ר וולך סמוך לחדרם, וצרורי המפתחות הגדולים, שהכילו את כל מפתחות בית החולים היו תלויים במכנסיו, נשמעו היטב בתוך החדר.

רבי יוסף צבי קרא לעברו ואמר לו בחיך: "רבי משה! עם המפתחות הללו יפתחו בפניך שערי גן עדן...".

"כבוד הרב הראשי!", השיב ד"ר וולך בשפה הגרמנית: "תנו לי מפתח אחד של תורה משלכם, ואתן לכם בחפץ לב את כל המפתחות שבידי...".

דמותו של ד"ר וולך, מהווה ללא ספק, דוגמא חיה לאדם ששימש בחייו כלי שרת לכבוד שמים כפשוטו!

(מתוך 'אוצרותיהם אמלא')

סיפר לי ר' חיים רוזנברג, את המעשה הבא: בעת הפיגוע הנורא במסעדת 'סברו' בירושלים, התרחש נס לשתי בנות שבאו גם הן לאכול במסעדה, אך הזבנית שעמדה בפתח, יעצה להן שלא להכנס עתה, אלא לשוב בעוד שעה

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על חסד, וחסדי הקב"ה עלינו

"וּאֲבָדְלָ אֶתְכֶם מִן הָעַמִּים" (ויקרא כ', כ"ו)

ביקרתי פעם אצל תלמיד חכם שחלה במחלה נדירה. ואושפז בבית חולים בתנאי בידוד. תלמיד חכם זה היה מרביץ תורה גדול ומידי יום ביומו אמר שיעור בכולל שלו לפני עשרות אברכים, ועכשיו הוא שוכב כאן כאבן דומם. על מה יש לו, לכאורה להודות?

והנה, כאשר הגעתי לבקר, היה זה אחד מימי השיא של יסוריו הוא התפתל בכאבים איזומים, שלא יבואו על אף אחד מעם ישראל.

כשראני, רמז לי שאתקרב, העלה חיוך על פניו הכואבות, ואמר:

'על מה בעצם, יש לי לבוא בטענות; הרי ה' נתן לי הכל... הוא נתן לי אשה טובה וילדים טובים היושבים ולומדים תורה ה'; הוא נתן לי עשרות שנות חיים שבהן היה באפשרותי לישוב וללמוד בשלוח ובמנוחה; הוא זיכני להרביץ תורה; וכך הלך התלמיד חכם ומנה את

כל חסדי ה' איתו, ואז המשיך ואמר:

'אז מה כבר קורה אם אני סובל פה ושם יסורים?! - - - על זה מותר לי לבוא בטענות?! - - -

החולה הזה, הרגיש שהוא מושפע בחסדי הבורא על כל צעד ושעל, למרות כל מה שעובר עליו. ואני, עמדותי מן הצד והאזנתי לדברים היוצאים מפיו, והנשאבים מלבו הזך, המלא באמונת-תום, וחשבת לי עצמי:

הרי הקב"ה בוודאי אומר על יהודי שכזה: ראו באי עולם איזה בני אהובים יש לי בעולמי, שלמרות כל היסורים שאני מביא עליהם, הם לא שוכחים להודות לי על מה שעשיתי למענם! "חזו בני חביבי, דמשתחין מצרה דילהון ועסקין בשמחתא דילי".

ואנחנו?!

כמה טוב לו לאדם שירגיל את עצמו לחיות בצורה כזו, שירא את חסדי ה' אתו בכל רגע ורגע, ויעצום את עיניו מהדברים 'הלא-טובים', לכאורה!

כי לבד מהעובדה שכל מה שעושה עמו הקב"ה, הכל לטובה עוד זאת - כשאדם מתרגל לראות הכל 'בעין טובה', ומתוך שיר ושבח לקב"ה - גם בשמים יתנהגו עמו אחרת, ויסיפו לו חופניים של כל טוב והצלחה.

נתבונן ונראה באיזה שפע אנחנו מצויים, ונפתח גם אנו את פינו בשיר הלל והודיה לאלוקים!

דודתי ע"ה ספרה לי מעשה נורא שהיה בעיירתם גובורובה, בתקופת השואה. בצהרי יום שישי הקיפו הנאצים ימ"ש את העיירה מכל עבריה, הכניסו את כל התושבים, גברים נשים וטף, אל בית הכנסת שהיה עשוי מעץ, והבטיחו להעלות עוד מעט קט את כל המבנה באש.

אי אפשר לתאר את הדרמה הנוראה שהתחוללה שם באותן שעות. יללותיהם של הילדים והנשים הרקיעו שחקים. הפעוטות שהיו גם עיפיים ורעבים בכו ללא הפוגה. הרשעים הקיפו את המבנה מכל צדדיו והכריזו שכל יהודי שימצא מחוץ לארבעת הכתלים של בית הכנסת, יהרג במקום.

בין המונוי היהודים שנכלאו בבית הכנסת היה גם ר' יואל האופה, שהיה ירא שמים ביותר. ר' יואל זה, שהיה האופה של העירה, הצליח בבקרו של יום שישי לאפות כמה חלות לשבת, אבל הן נשארו כמובן בתוך המאפיה. עתה, ברגעים הנוראים הללו, עלה במחשבתו לנסות לצאת החוצה, לקחת את החלות מתוך המאפיה ולחזור לבית הכנסת, כדי ליזכות את אחיו האומללים במצות לחם משנה.

האופה לא האריך במחשבותיו ולא התלבט יותר מדי. הוא נותר ממקומו וקפץ החוצה. הכל ידעו שבריחתו עלולה לעלות לו בחייו, אך הוא ביקש, דוקא ברעיו האחרונים, ליזכות את כל קהל הקודש במצוה.

והנה, כעבור כמה דקות נכנס ר' יואל לבית הכנסת, על שכמו שק עם חלות טריות, והוא מכריז בשמחה "יהודים טלו ידיכם קודש, ובואו בצעו על לחם משנה, כי שבת היום לאדוננו". והיהודים

האומללים כמו שכחו לפתע איפה ובאיזה מצב הם נמצאים; שמחת המצוה העלתה אותם טפחים מעל האדמה. הכל נטלו ידיהם וטעמו מהחלות.

ואז התרחש הנס. קצין שהגיע מאי שם, הודיע לחיילים הגרמנים שעל הגדוד שלהם הוטלה זה עתה משימה חדשה בשדה הקרב, ועליהם לעזוב את המקום מיד. הנאצים הארורים, ששמרו על בית הכנסת בקשו ממנו שיאפשר להם לבצע את זממם ולהצית את היהודים, אבל הוא הורה להם לבוא אתו בזה הרגע... וכך ניצלו כל היהודים.

נס ההצלחה הפתאומי, שהתרחש ממש באותו רגע בו קיימו הכל את המצוה, הביא את קהל יהודי העירה להאמין באמונה שלמה שהיתה זו מסירות הנפש של ר' יואל האופה שהצילה את הכלל.

מעשה שהיה ביהודי שנכנס לביתי וסיפר על כאבים עזים שתקפוהו ברגליו. כשהלך להבדק אצל רופא, שלחו הלה לבצע צילום מקיף של הרגל. כשהתשקיף היה בידו קבע הדוקטור שהכאבים מתעוררים כתוצאה מבריחת סידן בעצמות הרגליים. היהודי סיפר שלפני שהתחיל את הטיפול הרפואי הממושך שרשם לו הרופא, החליט ליטול את ספר "חרדים" לידי, ולראות מה נאמר שם אודות החיובים המוטלים על רגליו של היהודי, ואלו מצוות ניתן לבצע בעזרתן. על ידי כך יוכל להיווכח במה חטא ופשע ואולי ירצה ה' את תשובתו וירפא לו.

בין יתר המצוות שמציין ה"חרדים" ברגלים, נאמר שעליהן לרוץ לבקר חולים, לנחם אבלים ולשמח חתן וכלה. בתוך כך נזכר מידוענו שזמן קצר לפני שתקפוהו הכאבים ברגליו, שמע על חבר טוב המאושפז בבית חולים, ומחמת עומס הטרדות שהיו לו לא הלך לבקרו. תוך כדי דיבור נזכר גם שזולזל בניחום אבלים של קרובי משפחה וגם בשמחת חתן וכלה.

החליט האיש לאזור כח, ולמרות כאביו העצומים שהלכו ותכפו, התאמץ לקיים שלוש המצוות הללו ברגליו, ואף סיפר את סיפורו וביקש שישלחו לו על שלא ניצל את הרגליים לקיום המצוות הללו. וראה זה פלא, בתוך זמן קצר מאוד הוטב המצב, הכאבים פחתו מיום ליום, עד שלא נזקק כלל לטיפול הרפואי, וקם והיה כאחד האדם. ללמדנו, שעוד לפני שמתחילים בטיפולים רפואיים יש לבצע טיפול יסודי ב"מדה כנגד מדה" ולנסות לאבחן את המידה שחטאנו בה, כדי ללמוד ממנה על המידה שנענשנו בה.

סיפר לי ר' חיים רוזנברג, בוגר ישיבת חברון את המעשה הבא בעת הפיגוע הנורא במסעדת 'סברו' בירושלים, התרחש נס לשתי בנות שבאו גם הן לאכול במסעדה, אך הזבנית שעמדה בפתח, יעצה להן שלא להכנס עתה, אלא לשוב בעוד שעה. היא הסבירה את עצתה

בכך שהמסעדה עמוסה מאוד, ואם הן תכנסנה עכשיו לא תוכלנה לשבת בנח.

שתי הבנות, שהגיעו מארצות הברית לביקור בארץ ישראל, שמעו לעצה, והמשיכו בדרכן, במחשבה לשוב למסעדה מאוחר יותר.

אחרי שעה קלה התרחש הפיגוע, ובעקבותיו הקטל הנורא. שתי הבנות ניצלו מן הפגיעה הקטלנית, ואילו העובדת ההיא נפגעה קשות, והוכרחה לעבור כמה ניתוחים.

למרות שעובדת המסעדה הסבירה את דבריה ב'סיבה טבעית', בכך שהמקום עמוס, ראו בה הבנות שליחה מן השמים להצלתן הפלאית. הן באו לבקרה בבית החולים ואמרו לה שהן חוזרות עתה לאמריקה, ואם היא תזדקק להן פעם בארצות הברית, לסיוע רפואי, או כל סיוע אחר, שתתקשר אליהן, והן עצמן תבואנה לסייע לה.

ואכן, לאחר כמה שבועות יעצו הרופאים לפצועה, שאם ברצונה להרפא לגמרי מפציעותיה, כדאי לה לנסוע למנתחים פלסטיים באמריקה, שיעשו את המלאכה על הצד היותר טוב.

היא שמעה לעצת הרופאים, ולפני שיצאה לארה"ב הודיעה לשתי הבנות שהיא מגיעה לטיפול.

הבנות קיימו את הבטחתן ובאו בעצמן לשדה התעופה על מנת לקבל את פניה, ולעמוד לימינה בכל עת שהותה בארצות הברית.

והנה כבר למדנו מכאן על גודל שכרה של העובדת, שלמרות שלא עשתה מאומה, רק יעצה לשתיים שלא להיכנס למסעדה, אבל המציאות היתה שבכך היא הצילה אותן, ולכן זכתה היא עצמה לאחר מכן לטיפול מסור ונאות על ידי הניצולות.

אבל זה עוד לא הכל

כשאמרה המצילה שהיא נזקקת לניתוחים פלסטיים מקצועיים, עמדו שתי אפשרויות בפני הבנות, או לקחת אותה לבית חולים הסמוך מקום מגוריהן, או להתאמץ יותר ולנסוע עד לאתר המרכזים הרפואיים בבולטימור, שם אפשר להשיג רופאים מקצועיים יותר. השתיים הסכימו ביניהן לותר על יום עבודה, ולקחת את החולה לבולטימור. היה זה במרחק רב ממקום מגוריהן וממקום עבודתן בניו יורק.

ולמרות הקושי שבדבר, לא חסו הבנות על שום דבר, ולקחו את האשה לבולטימור.

ומה קרה אז?

שתי הבנות הללו עבדו באחד המשרדים היוקרתיים ב... 'מגדלי התאומים', ובאותו יום שויתרו על עבודתן ונסעו עם החולה לבולטימור, התרחש הפיגוע הנורא בניו יורק, ו'מגדלי התאומים' קרסו תחתיהם. המשרד בו עבדו השתיים, נהרס כמובן עד היסוד ולא נותרה ממנו אבן על אבן.

רק לחשוב מה היה קורה אילו לא היו מותרות על יום העבודה ונשארות בניו יורק - - -

המסירות לגמול חסד עם הזולת - היא שהצילתן מצרה נוראה זו.

(מתוך הגדה של פסח - חישוקי חמד)

קבל את גיליון 'לקראת שבת' ישירות למייל שלך: dirshu@dirshu.co.il

בכניסה לבית המשפט המחוזי בנצרת עמדה התובעת, לנוכח בואי הקשיחה את עמדתה וקראה לעברי: "הרב גרוסמן, אם באת לתת עדות אופי בתיק פלוני, חבל על הזמן שלך"

הרה"ג רבי יצחק דוד גרוסמן שליט"א על 'ואהבת לרעך כמוך'

עדות אופי

בכניסה לבית המשפט המחוזי בנצרת עמדה התובעת, לנוכח בואי הקשיחה את עמדתה וקראה לעברי: "הרב גרוסמן, אם באת לתת עדות אופי בתיק פלוני, חבל על הזמן שלך".

היא היתה פרקליטה מוערכת מאוד, ושימשה כתובעת מטעם הפרקליטות. היא ידעה את חומרת התיק והבינה כי לכאורה, ירשיע בית המשפט את הנאשם. "הפעם זה לא יעזור לך", הוסיפה בשחצנות.

לבי הלם בחוזקה: אולי באמת חבל על הזמן שלי? עודי משחזר את הנסיעה עד לכאן, ורגליי נשרכות ככבלי קסם אל עבר האולם. טובה ליהודי צריכה שתהיה בשלמות, עם כל רמ"ח האיברים ושס"ה הגידים.

וכך, חדור רצון עז, נכנסתי אל אולם בית המשפט. אני אעשה את שלי, והק-ל המשפט יעשה את חלקו.

כשיצאתי מהבית בבוקרו של יום, היו פני מועדות לירושלים, עיר הקודש. זכרתי היטב את עדות האופי שהתבקשתי למסור על יהודי יקר שטפלו עליו עלילת דברים; אך הלו"ז הקשיח שיהיה עמי אילץ אותי לנסוע ירושלימה, שם נערך כנס של בהשתתפות כל רבני הארץ. הכינוס המפואר נערך בירושלים, והשתתף בו גם ראש הממשלה דאז. התבקשתי לנאום ולהביא את דבר הרבנים.

לא חשבתי שאני יכול או שמוותר לי לוותר על המפגש הזה, שכן בעצם קיום הכינוס יש קידוש השם גדול, ובוודאי לא ניתן לפתע פתאום להודיע על ביטול בואי. מיניתי את שני מקורביי, סגן ראש העיר דאז, ר' נחום אסולין, ומנכ"ל המוסדות דאז, ר' חיים ביטון, שייסעו לנצרת למסור את עדות האופי במקומי, ונסעתי בלב רגוע ובוטח לירושלים. בעיצומה של דרך, עוד אני מכין את הנאום המבוסס כולו על הכתוב ואהבת לרעך כמוך אני ה', החילותי להתעמק בדברים. חז"ל אמרו על פסוק אחר בפרשה, כי "אני ה'" רומז שהקב"ה "נאמן לשלם שכר".

בוודאי יש דברים בגו. נכון שמתאים יותר לדרוש רמז זה על הפסוק (ויקרא יט, טז) לא תעמוד על דם רעך אני ה': אדם שרואה את חברו טובע בנהר והוא רץ להצילו - ה' יתברך, היודע הכל, נאמן לשלם שכרו על כך, אך אולי ניתן להוסיף ולומר במצות ואהבת לרעך כמוך, שאף כאן נאמרה הבטחה זו של "אני ה'" - נאמן לשלם שכר".

וכל כך למה? אמרתי לעצמי, במצות "ואהבת" יש לפעמים דברים עלומים ונסתרים, מכוסים ובלתי נראים - כמו אדם שמוותר מעצמו, מדמו מחלבו, עבור הזולת. וכי מי יודע את זה? מי יודע את זה? מי יודע לכמת ולשער את גודל הטרחה וההשקעה בזולת, כשהן נעלמות מעיני כל בשר?

על כך באה הבטחת התורה. אומנם בני אנוש לא ישכילו לדעת כמה ויתר אדם מעצמו עבור רעהו והזולת - אך אני, ה', נאמן לשלם שכר ויודע כל מעשיהם ופעולותיהם של בני האדם.

עוד אני כותב לעצמי את ראשי הפרקים, ולבי נחרד בקרבי: והיכן אני? רק להטיף לזולת על ואהבת לרעך כמוך - ואני עצמי איני נוהג כן. לפתע נחו עיניי על המילה כמוך. אם תתנהג כן, תוכל להטיף לאחרים, אמרתי לעצמי. ואהבת לרעך - כמוך: קודם כל אתה. קשוט עצמך תחילה.

ואז אמרתי לנהג: "אחורה פנה, סע לנצרת". "מה קרה?" שאל.

"במקום נאום לכינוס הרבנים הכנתי עדות אופי לפלוני", אמרתי לנהג בחיוך, והרכב סבב וחזר לצפון.

בצעדים לא קלים התיישבתי על כיסא באולם בית המשפט. דבריה של התובעת הלמו ברקותי. ושמא אכן לא הייתי צריך לוותר על כינוס הרבנים הנכבד בעיר הקודש. "הפעם זה לא יעזור לך", הדהדו באוזני המילים של התובעת. "בית המשפט", נשמע הכרוז, וחבר השופטים עלה בזה אחר זה לדוכן.

מדוע פני הסבא מקלם שזהרו תמיד מזיו קדושת השבת, חשכו באחת השבתות?

רחמנא אידכר לן קנאותיה ורחמנותיה של רבי יוסף חיים!

הרב ישראל ליוש

"לא תשנא את אחיך בלבבך..." (ויקרא י"ט, י"ז)

האסורה בתכלית, וכלולה בעוון 'לא תשנא את אחיך'.. אף כאשר מדובר באדם שמצוה לשנאתו.

פניו של הסבא מקלם זצ"ל תמיד זהרו בשבת קודש מהוד קדושתה, כך סיפר הגאון רבי שלמה וולבה זצ"ל משמו של המשגיח הגאון רבי ירוחם ליבוביץ ממיר זצ"ל, שבת אחת, נבהלו תלמידיו לראות כי שרוי הוא בצער וזוהר השבת חשכו מפניו והנה הם כבימות החול. לאחר הבדלה, נאנח הסבא ואמר: 'אחד המשכילים (שהתפרסם בשנאתו לתורה ולומדיה) מת!, מי יוכל להתבונן ולהכיל צער הנשמה בבואה לעולם האמת ובעמדה בדיון!'

בדומה לכך היתה תגובתו של הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל שעל אף קנאותו הבלתי מתפשרת למשכילים ושנאתו הגדולה למה שהם מיצגים, ריחם עליהם, כפי שמספר רבי משה בלוי זצ"ל בספרו 'על חומותיך ירושלים': "פעם בעת הביקור היומי אצלו נתגלגלה שיחה על אחד המשכילים ואחד הנוכחים הוסיף את המילים 'ימח שמו'. אז אמר לי רבי יוסף חיים: 'אין אני נוהג להתבטא כך, הקב"ה הוא בעל הרחמים, אין לנו מושג מגודל רחמיו, ברור שיכול הוא לרחם גם על רשעים כאלו. האמן לי שעיני לא תהיה צרה אם יודע לי שגם אותו משכיל ירוחם מאת הקב"ה ואפילו אם יבוא לחיי העוה"ב. כשהם בעולם הזה אנו מחויבים להתנגד להם כפי שתבעה התורה, כי בעולם הזה הם מזיקים ומקלקלים, מה שאין כן כאשר הם כבר עברו לעולם העליון..."

"כלום חושב אתה שאין בו כל צד זכות?! הקב"ה איני מקפח שכר כל בריה, ואפילו שכר שיחה נאה... אין עבירה מכבה מצוה, וזכות אינה בטלה אפילו באלפי חובות..."

הספור הבא יספר שוב את רגישותו הגדולה של הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל לטובת זולתו, אף כאשר מדובר היה בגדול מתנגדיו, שבימים רגילים הפעיל עליו ועל דעותיו את קנאותו הגדולה.

הנה עה"פ 'ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך', דרשו חז"ל: בשני יצריך, יצר טוב ויצר הרע. אם כן גם 'לבבך' הנאמר בלשון רבים בפסוק 'לא תשנא את אחיך בלבבך' דורש ביאור, על אלו שני לבבות דברה התורה?

נוסיף ונדרוש ביאור לדברי התוס' (פסחים ק"ג ב) שהקשה על דברי הגמרא שהפסוק 'כי תראה חמור שנאך רובץ תחת משאו' מדובר במי שמצוה לשנאתו, כי ראה שעבר עבירה. אם כן, מדוע צריך לכוף את יצרו ולטעון לשונא לפני שפורק לאוהב, הרי מה שייך כפיית היצר אם יש מצוה לשנאתו?

ותירצו התוס': "וי"ל כיון שהוא שונאו, גם חבירו שונא אותו, דכתיב: 'כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם', ובאין מתוך כך לידי שנאה גמורה, ושייך כפיית יצר".

ודבריו אינם מובנים, כי הרי מדובר באדם שמצוה לשנא אותו, אם כן, מהו שיעור השנאה המותרת, ומהי השנאה הגמורה האסורה?

לביאור הענין נקדים את דברי המאירי (יומא ע"א) וזה לשונו: "לעולם לא תהא שנאת אדם מונעתו מלהיטיב לחבירו בכל מה שאפשר לו להטיב, והוא שנאמר: 'לא תשנא את אחיך בלבבך'. וילמד אדם מדת קונו, ודרך צחות אמרו בא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם. אדם מקניט את חבירו, יורד עמו עד לחייו. מדת הקב"ה, קלל את הנחש, עולה לגג, מזונותיו עמו. יורד לרקייע, מזונותיו עמו. קלל את העבד, אוכל מה שרבו אוכל ושותה מה שרבו שותה..."

ודבר פשוט הוא שדברי המאירי עוסקים באדם שמותר לשנא אותו עפ"י התורה, כי הוא לא יורה הוראה למי שעובר על דברי תורה, ומכל מקום הוא מדגיש את החובה לדאוג לצרכיו, כמדתו של הקב"ה שדאג גם לצרכי מי שקילל אותם בעבור מעשיהם.

והענין הוא, כי המצוה לשנא את מי שעבר עבירה, הוא כדי להוקיע מהלב מעשים מעין אלו, שלא יתקור מהם בעבודת ה' וביראת שמו. ולכן אסור לשנא את האדם אישית אלא את מעשיו, כדי שליבו לא יחמוד לעשותם. אם כן, זהו כפיית היצר האמורה במצוות פריקה וטעינה, ראשית עליו לטעון לשונא, כדי שישנא את המעשים בלבד ולא את האדם, וממילא חבירו לא ישנא אותו ולא יבוא לידי שנאה גמורה.

מעתה נבין מהן שתי הלבבות באזהרת 'לא תשנא את אחיך', גם כאן נדרוש שאלו הם היצר טוב והיצר הרע, כי אף מי שמותר לשנאתו, צריך לשנאתו רק עם היצר הטוב, היינו רק את מעשיו הרעים, וחלילה לא להיגרר לשנאה עם היצר הרע, שהיא שנאה לאדם עצמו

'דער לונדזנער-עילוי'

בני ירושלים של מעלה שזכו לשהות במחיצת ה'בריסקער-רב',
הטשיבינער-רב וה'חזון איש', הכירו מימי ילדותם את הראב"ד
בתור דער 'לונדזנער-עילוי'. אחד מהם היה מורי זקני, הגה"צ רבי
נטע פריינד זצ"ל, שהיה ידידו הקרוב של יבדל"ח הראב"ד רבי משה
שליט"א שהגיע מלונדון לארה"ק, וכך סיפר לי בשעתו:

רבים מגדולי ישראל שהגיעו לאנגליה, קבעו אכסניה בביתם של
הורי הראב"ד שליט"א, הרב רבי אשר שטרנבוך זצ"ל היה ממשפחה
מיוחסת ירא ושלם. הגאונים שפקדו את ביתם היו: רבי אלחנן
וסרמן; רבי הירש גליקסון; רבי אהרן קוטלר ורבי אליהו דסלר. ואם
הראב"ד הייתה מבקשת תדיר לבניה להסתכל על גדולי הדור שהיו
נמצאים בביתם, ואומרת להם 'חזו חזו בני איך נראה גדול אמיתי',
התבוננו איך הם מנצלים כל רגע ללימוד התורה.

הגר"מ שליט"א היה מנצל את הימצאותם של ענקי התורה והרוח
האלו בסביבתו, והגאונים הללו חיבבו אותו עד למאוד בשל גאונותו
המופלאה והייחודית, וכך נעשה מקורב לגדולי ישראל כבר מגיל
צעיר מאוד. במשקפיים של תורה ובמבט של הלכה, היה מתבונן
ועוקב אחר כל תנועותיהם והליכותיהם, ודולה מהבאר הגדולה
להשקות ממנה תורה ויראה, לדורות הבאים. גדולי ישראל
השתעשעו עם העלם רבי משה, וכינוהו בתואר 'עילוי'.

שמו התפרסם באנגליה בילדותו, כאשר בתחרות חיבורים לילדים
בכל רחבי אנגליה, נקבע מקומו באחד המקומות הראשונים מתוך
מיליוני ילדים! היה הדבר לגאווה גדולה למנהלי ומורי בית הספר,
וכששמעו על תוכניתו לעזוב את בית הספר כדי ללכת ללמוד
בישיבה קדושה, נתמלאו בזעם רב וניסו לפעול להניאו מכך.
במסגרת פעולותיהם פנו לקרן מלגות הממשלתי של בריטניה,
התומכת בתלמידים מוכשרים שעתידם לפניהם, והשיגו מהם
מימון עבור משה הצעיר ללימודים בחינם באוניברסיטה עם מילגה
חודשית קבועה, אולם הגר"מ שליט"א בשלו 'נפשי חשקה בתורה'
- ולא אבה לשמוע על צד כזה, וזאת כמובן אף במושגים של הימים
ההם כאשר לא היה הדבר מובן מאליו, במיוחד בחו"ל, ללכת ללמוד
בישיבה קדושה, וכ"ש לא במסירות נפש. וכשבאו הדברים לאוזני
ראב"ד לונדון, הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, אמר: "מובטחני
בו שיהיה מורה הוראה בישראל ועוד לגדולות הוא נוצר".

ובכך לא תם הסיפור: ניסיונות הנהלת בית הספר להביא אליהם את
רבי משה לא תמו, ופנו למשטרה בדרישה להעמיד למשפט את
האם הצדקנית, על שאינה שולחת את בנה לבית הספר, והמשטרה
פתחה מיד בחיפושים אחר רבי משה. המשטרה פקדה את ביתם
כמה פעמים לבוא לקחת את רבי משה לבית הספר המקומי - על פי
'חוק חינוך חובה', אך הגר"מ שליט"א נשמט מידם בכל פעם.

המשטרה לא אחרה להזמין את האם הצדקנית למשפט, בהאשמה
חמורה שעוברת על החוק, והשופט פסק להטיל עליה קנס גדול של
5 פונט! באם תמשיך לא לשלוח את בנה לביה"ס, אך האם שילמה

"בשעה שהיה רבי אלחנן מגיע לביתנו, היה אבא סוגר את חנותו
ומתמסר לעזרת הגאון רבי אלחנן - ללוותו בדרכיו ולהיות לו לעזר
במקום ניכר, ובפרט שרבי אלחנן לא הכיר את שפת המדינה -
אנגלית, והיה נצרך לסיוע בכל אשר הלך, ובזמנים שאבא זצ"ל לא
היה יכול ללכת ללוותו, הייתי מתלווה אליו להנחותו ברחובות העיר
לונדון".

לאחר פטירת אבי המשפחה רבי אשר זצ"ל, לא היה יכול רבי אלחנן
להמשיך להתאכסן אצל האלמנה, אך מ"מ המשיך לבוא לביקורים
מידי פעם והיה מנצל את ההזדמנות בבואו לביתם לקרב את התומים
ולדבר דברי נחומים ואמונה על ליבם, והיה בוחנם על תלמודם. ואז
היה הגר"מ שליט"א ממלא מקום אביו בתפקיד להנחות את רבי
אלחנן ברחובות העיר, והיה מלווה אותו לבית הכנסת מידי יום,
ואז היה שומע את דרשותיו בבתי הכנסת. רבי אלחנן שעמד על
טיבו, התבטא עליו בזה"ל: 'הוא דבר שיש בו ממש', וכאשר היה כבן
שש או כבן שבע, נבחן אצל רבי אלחנן על על סוגיא דשכיר ותושב
בקידושין, ור' אלחנן הוסיף לו גם ביאור בדברי הגמ'.

האם ביקשה ברכה עבור בנה 'משה' מרבי אלחנן זצ"ל, אולם הגאון
רבי אלחנן סירב לכך, שכן סבר שאין לברך על ענייני רוחניות
(מאחר שלא מועיל ברכה לרוחניות, ועוד שהדבר עלול לגרום
לילד להבין שהוא לא צריך לעמול - מאחר שהוא יכול לסמוך על
הברכה), אך היא בתקיפותה אמרה לו: 'איך בין א אלמנה, און איך
הייס אייך'... - 'אני אלמנה ואני מורה לכם לברכו'. ואכן, הגאון רבי
אלחנן הסכים ובירכו, והפליג מאד בברכתו באריכות וכאשר נשאל
הראב"ד שליט"א מה בירכו? לא אבה לומר, אלא רק זאת: 'כשהוא
ברך, אז הוא כבר ברך'...

**מספר הראב"ד שליט"א על ימי עלומיו שליזוה במקום אביו את
הגר"א וסרמן זצ"ל:** "ביום מן הימים הוצרך הגאון רבי אלחנן הי"ד
לנסוע באוטובוס, וליויתי אותו בדרכו. בלונדון כבר באותם ימים
היו מושבי האוטובוס מרופדים, והגאון רבי אלחנן ביראתו הטהורה
חשש שמא הריפוד עשוי משעטנז, וישנן דעות בפוסקים שאסור
לשבת על מושב העשוי משעטנז, ולכן עמד בזמן הנסיעה, וזאת
על אף שלפי חוק המדינה בלונדון באותם הימים, היה אסור לעמוד
באוטובוס בשעה שהיה כיסא פנוי לשבת.

"נהג האוטובוס שהבחין ברבי אלחנן עומד בנסיעה בשעה שלידו
היה כיסא ריק, צעק על רבי אלחנן שהוא עובר על החוק, באשר אינו
יושב על הכיסא הפנוי. רבי אלחנן שלא ידע כיצד לבאר לנהג הערל
את חשש האיסור, ביקש הימנו, להשיב לנהג קצרות באנגלית:
'זה לא כשר'. אולם הנהג ענה בזעם: 'לא ביקשתי ממך לאכול
את זה, בקשתי ממך לשבת על זה'. והורה לרבי אלחנן לרדת מיד
מהאוטובוס, ואכן רבי אלחנן ירד מיד מהאוטובוס, ועשה את דרכו
רגלית כדי להינצל מאיסור שעטנז - מעשה זה עם היראת שמים
העילאית של רבי אלחנן, נחקק בליבי מימי עלומי, והדבר שימש לי
כאבן דרך ביראת שמים לימים הבאים".

אחוז. ואכן הגוי לקח משקאות חריפים שהינם חמץ וכיצא באלו, ונטלם עמו בהתחייבות שישלם לאחר הפסח את שוויים בניכוי שני אחוז.

"בסוף נתברר שהגוי הזה, נשוי רח"ל למתבוללת, ולמרות זאת היא עצמה רצתה עוד להחזיק במנהג 'מכירת חמץ', וביקשה למכור לבעלה את החמץ, אך הוא טען לה שהמכירה איננה אלא 'העמדת פנים', והיהודים אינם מתכוונים באמת למכור, אולם האשה טענה מנגד, כי היהודים מוכרים את חמצם בלב שלם, והם עושים הכל כדי שלא להיכשל חלילה באיסור 'בל יראה ובל ימצא'. הבעל, שלא השלים עם דעת אשתו, החליט להעמיד את בני העיר בניסיון לראות מי הצודק בוויכוח הזה, והלך לבקש את החמץ מבני הקהילה. "לאחר שנוכח במסירות הנפש של בני הקהילה, וכיצד הם נחושים לקיים מצוות התורה כהלכתה, הוא יצא מכליו מרוב התפעלות, ובא אלי עוד באותו היום - ביו"ט ראשון של פסח, וביקש להתגייר כדי להיות חלק מעם נפלא כזה. השבתי לו, דבר ראשון שיידע שקשה להיות יהודי, והוספתי עוד וביקשתי, שעכ"פ בפסח יואיל נא בטובו להישאר גוי, מפני שאם יתגייר מיד, החמץ של כולם ייאסר, וגם הוא בעצמו יעבור ב'בל יראה'..."

(קטעים מלוקטים מהמודיע ערב פסח תש"פ)

את הקנס בשמחה, ובלבד שבנה משה ילמד תורה בטהרה בשיבה קדושה, ואז נכנס ללמוד בשיבת 'תורת אמת' שעמדה בראשותו של הגאון הצדיק רבי משה שניידר זצ"ל, חתנו-חורגו ותלמידו חביבו של מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל, שהיה שלהבת אש קודש של אמונה לווהטת, וקנאות לכבודו יתברך ומסירות לכל דבר של כבוד שמים.

בשנת תשמ"א נקרא הגאון הנודע רבי משה שטרנבוך שליט"א לכהן פאר ברבנות במדינת יוהנסבורג שבדרום אפריקה - בקהל עדת ישורון, שם היה משך ט"ו שנים - עד שנת תשנ"ו, ומסר שם שיעורים שונים במקצועות התורה בהלכה ובאגדה. השיעורים השונים שמסר על סדר פרשיות התורה, כתב בספרו 'טעם ודעת על התורה'.

מספר הראב"ד שליט"א על סיפור שהיה לו בימי כהונתו ביוהנסבורג: "שנה אחת לאחר שמכרתי את החמץ של בני העיר כדת וכדין, הופיע הגוי ביו"ט ראשון של פסח בבוקר על דלת ביתי, וביקש לקבל לידי את החמץ שנמכר לו בערב החג. השבתי לו, שיכול לקחת את חמצו, אך כפי שסוכם בשטר המכירה עליו לשלם את הכסף על כך בניכוי שני אחוז. הנכרי שמע והלך לדרכו. מיד לאחר מכן, הנכרי דפק בהרבה בתים וביקש את החמץ שנמכר לו בערב הפסח וקיבל מכולם את אותה התשובה - שהוא רשאי לגשת לארון שבו מוצרי החמץ ולקחת כאוות נפשו, אבל כמובן בתמורה לתשלום בניכוי שני

המשך מעמוד 5 | הגה"צ רבי אריה שכטר זצוק"ל

שאמו תבחין בדבר, תשאל ותברר, וכך יודע לה שפלוגי הוא שנתן לבנה כריך עם ריבה.

ומה הענין שתדע?

התשובה היא, כי עצם העובדה שהיא מגלה שיש מי שאוהב את הילד שלה ודואג לו, מרבה את רוח האהבה והאחוה, השלום והרעות בין בני ישראל! האוירה הופכת להיות נוחה יותר, נעימה יותר, אוהבת יותר ומפרגנת יותר.

אני זוכר שפעם הלכתי ברחוב בשווייץ, כשאני אוהז בידי תיק ג'ימס בונד. מרחוק הלכה אשה יהודיה צעירה עם טילון ובתוכו שני ילדים. האשה לא ידעה שיש לי שמיעה חדה, כך שיכולתי לשמוע מה היא מדברת, למרות שדברה מאד בשקט... שמעתי כיצד היא פונה אל בורא העולם בבקשה חרישית: "רבנו של עולם! אנא תן ליהודי הזה הצלחה, שיקבלו אותו בכל מקום בסבר פנים יפות, ויתנו לו צדקה ביד רחבה!"...

למרות שלא עסקתי באותה עת בהתרמה לצדקה, מאד התרגשתי מעצם דאגתה של אשה יהודיה לאחיה היהודים על אף שאינה מכירה אותם.

זוהי אהבת ישראל אמיתית! לאהוב כל יהודי מוכר או לא מוכר! לאהוב כל אחד! וממילא יתקיים בנו מאמר הכתוב "אני ה'" והקב"ה יתאווה לשכון בתוכנו.

(מתוך הספר 'אריה שאג')

אחד מאיתנו ביכר לתת את חייו כדי להציל את חיי חברו, אף כי לאמיתו של דבר שנינו חפים מפשע!"

הדברים נגעו עד עומק לבו של המלך, קרא בהתלהבות: "מוכן אני לחוס על חיי שניכם אך בתנאי אחד, הביאוני נא בברית ידידותכם, עז רצוני להיות שלישי בחבורתכם!"...

זהו שאמר הכתוב: "ואהבת לרעך כמוך" - אם תאהב את רעך, כפי שאתה אוהב את עצמך, אזי "אני ה'" - הקב"ה כביכול מצטרף לחברותא קדישא שלכם...

כאיש אחד בלב אחד

בכל מסעות בני ישראל במדבר היו מריבות ומחלוקות, רק על המסע האחרון שלפני מתן תורה נאמר: "ויחן שם ישראל נגד ההר" (שמות יט, ב). מבאר רש"י: "כאיש אחד בלב אחד". אמר הקב"ה: אם ישראל שרויים באהבה ובאחוה, מפרגנים זה לזה ואין ביניהם קנאה ותחרות, הרי שהגיע זמן מתן תורה!

חז"ל (שבת י ע"ב) אומרים: "הנותן פת לתינוק צריך להודיע לאמו. מאי עביד ליה? אמר אביי, שייף ליה משחא ומלי ליה כוחלא". מפרש רש"י: "ישפשפנו בשמן או יתן כחול בין עיניו, דבר הנראה, שתשאלנו אמו מי עשה כן, ויאמר לה התינוק פלוני עשה, וגם פת נתן ליה".

במציאות של ימינו ניתן לומר, שכאשר אדם מכין ומורח לתינוק כריך עם ריבה, עליו למרוח מעט ריבה גם על שפתי התינוק, כדי

את הבנין ולכן רוצה להתנגד, ענה לו רבינו בחכמה: "וכי יש דין של 'זה קלי ואנוהו' על בית? ובהזדמנות אחרת כשהגיע למסור שיחה בבית מדרש 'חניכי הישיבות' מעלות דפנה בירושלים, הביע צערו ברבים על ענין זה ואמר "יש אדם שמשפחתו גדלה וצר לו בביתו, ומן הצורך להרחיב את ביתו ולהוסיף עוד חדר, בכדי שיהי' לו מקום נוסף להשכיב את ילדיו, ותמיד נמצא איזה אדם שמתנגד להרחבה, ולמה? מה אכפת לו? הלא הוא נמצא במערב, והשני נמצא בצפון או במזרח, ואינו רואה אותו כלל, ואין לו שום סיבה להתנגד, אבל בכ"ז הוא אינו מסכים, ומה איכפת לו אם יהי' לשכן שלו עוד ד' אמות להשכיב את הילדים?

"אני לא יודע מדוע, הרי כולם יהודים טובים, ולכן צריך בזה חיזוק מאד, ושמעתי מדיין באחד מהבי"ד שרוב המקרים של אנשים שמגיעים לדין תורה בעניינים אלו התובע אינו צודק, ורק מה שהחל מריבה ביניהם ובסופו של דבר מגיעים לדין תורה, למה הוא באמת מתנגד? ולמה אינו יכול לתת את הטובה הזו?". וסיים את דבריו שהיסוד צריך להיות לראות שיהיה לשני רק טוב ובזכות זה כ"א יזכה שלא יהי' לו שום רע.

תפילה והסכים, וכתב:

"יהר"מ ה' אלקי ואלקי אבותי שניזהר מלשון הרע ממחלוקת ומשנאת חנם, ותטע בליבנו ובלב כל עמך בית ישראל אהבה בין איש לרעהו, ויקוים בנו שנמצא חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם". ומפליא הסיפור שסיפרו בני הבית שאירע בשנה האחרונה בו נחלש רבינו מאד, והיה קשה עליו הדיבור מאד, והיו הרופאים המסורים מגיעים כמעט מידי יום ביומו כדי לבדוק את מצב בריאותו של רבינו. יום אחד נכנס א' מהרופאים לבדוק את רבינו ואחר שבדקו, ישב ודיבר והיה נשמע איזה דבר גנות על איזה אדם, לפתע מעיף הרופא מבט על רבינו, ואמר אני רואה שמושהו מציק לו, שאלו בני הבית האם מציק לו משהו וזעק רבינו "לשון הרע! לשון הרע!".

וכן היה מעורר רבות שגם המורים לא יבזו תלמידים ולא יעשה להם דברים הגורמים לבושה, וכן הורים לילדיהם, כמו שמובא בספר חינוך מצוה של"ח (עי' קובץ אגרות מכתב מתאריך כ"ו סיון תשס"ט מש"כ שם באריכות).

רגישות יתר גילו על פניו כאשר היה מדובר בהרחבת דיו, כאשר שכנים רוצים להוסיף תוספת בניה ונראה לשואל שהבניה תכער

המשך מעמוד 16 | הרה"ג רבי יצחק דוד גרוסמן שליט"א

"בבקשה", אמר השופט והוסיף; אתה לא צריך לגשת לדוכן, אתה יכול לעמוד במקומך".

פני התובעת קפאו. היא ידעה שהפסידה את המערכה. פעם אחר פעם היא ניסתה לסתור את דבריי, אך השופט אמר לה בקול נחרץ: "הפעם זה לא יעזור לך" - מילים כה מוכרות, שאך לפני כמה דקות נאמרו על ידי התובעת עצמה אלי.

הקב"ה, הנאמן לשלם שכר, שילם במזומן על מצות ואהבת לרעך כמוך, שעליה טרחתי ויגעתי

(מתוך הספר 'אור השבת')

ראש ההרכב היה נשיא בית המשפט המחוזי בנצרת, השופט עבד אל-רחמן זועבי, לימים שופט בבית המשפט העליון.

אולי אכן זה תיק גדול וכבד, ואל לי להיכנס לכאן? התגנבה בלבי מחשבה; אך מיד הדפתי את ההרהורים ואמרתי לעצמי; ואהבת לרעך כמוך - אני ה'. את חלקי אני עשיתי; ריבוננו של עולם, עשה נא את חלקך.

השופט מרים את עיניו מהתיק ומבחיץ בי. "הרב גרוסמן, למה באת לכאן?"

אמרתי שבאתי לתת עדות אופי.

המשך מעמוד 17 | הרב ישראל ליוש

חותם, ודאי טעמו ונימוקו עמו", והסביר: "כל עבירה, עונשה מפורש בתורה, על עבירות שעונשם ל"ט מלקות, אם יוסיף המכה מכה אחת, יעבור על לאו דאורייתא של 'לא יוסיף להכותו', הוי אומר כי גם אם עבר על עבירה מפורשת בתורה, אין זה אומר שהותרה הרצועה, עונשו מוגבל וקבוע ואסור להוסיף עליו..."

"הוא הדין בנידון דידן, לו ידענו שהשלטונות הטורקים דנים את הנאשם עפ"י חוקים מסודרים, ניחא, אולם עונש החבישה בבית האסורים הטורקי הרי כולל עינויים גדולים, ולית דין ולית דיין, עונש זה הוא בלתי מוגבל, אם כן צדק רבי יוסף חיים בסירובו לחתום על מכתב שהיה גורם לעונש חמור שכזה..."

בזמן שלטון הטורקים בארץ ישראל, כתב אחד מגדולי המשכילים מאמר שבקעו ממנו צלילי מרידה בשלטון, הוא נאשם בעוון הסתה למרד ונכלא מאחורי סורג ובריח, והיה צפוי לגזר דין מוות או לגלות ארוכה.

קבוצת קנאים ראתה במתרחש הזדמנות להיפטר מאותו משכיל שנלחם בעוז באנשי היישוב הישן. לשם כך הם כתבו מכתב לשלטונות עליו חתמו כמה מרבני ירושלים ובו עידוד לגרשו לטורקיה, גם אל רבי יוסף חיים, שהיה מגדולי הלוחמים נגד אותו משכיל, הוגש המכתב כדי שיחתום עליו, אך הוא סירב.

בהבינם את כובד משקלו של המכתב כאשר חתימתו של רבי יוסף חיים מתנוססת בראשו, פנו הקנאים אל מרן הרב מבריסק זי"ע ובקשו ממנו שישפיע על תלמידו רבי יוסף חיים לחתום על המכתב, אך למרבה פליאתם, לאחר הרהור אמר: "אם רבי יוסף חיים אינו

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

להתקשר לתורה מסביב לשעון

מאת הרבנים הגאונים שליט"א

הרב **מאיר שפרכר שליט"א**
הדף היומי בבלי • עברית
שלוחה 2/2

הרב **אליהו אורנשטיין שליט"א**
הדף היומי בבלי • עברית
שלוחה 2/1

הרב **אפרים סגל שליט"א**
הדף היומי בבלי • עברית-אידיש
שלוחה 2/3-4

הרב **אריה זילברשטיין שליט"א**
הדף היומי בהלכה • עברית
שלוחה 1

הרב **יצחק לובינשטיין שליט"א**
הדף היומי בבלי • אנגלית
שלוחה 2/6

הרב **מרדכי שלמה פריינד שליט"א**
הדף היומי בהלכה • אידיש
שלוחה 1/3/1

שידורים חוזרים
ממעמדי סיום הש"ס
ומאירועי דרשו
שלוחה 5

מבחני דרשו
עדכונים על מועדי המבחנים
בעקבות המצב
שלוחה 4

הר"ר **אברהם פוקס הי"ד**
הפותח בכל יום - המייל היומי של דרשו
שלוחה 3/1

הר"י **שלום יכנס ואברהם פוקס הי"ד**
לקראת שבת מלכתא
סיפורים ופנינים מפרשת השבוע
שלוחה 7

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

◆ **בכור שנולד בניתוח קיסרי - האם חייב לצום בערב פסח?**

◆ **האם מותר לאכול חרוסת בערב פסח?**

◆ **האם נשים חייבות ב'הסבה' בליל הסדר?**

בשמן ובביצים, וכדומה, ואפו ממנו עוגה - אסור לאוכלה בערב פסח.

• יש שנהגו שלא לאכול מרור, חרוסת, ואף את הפירות שמהם מכינים חרוסת, בערב פסח, כדי שיאכלום בליל הסדר לתאבון, וכתבו הפוסקים שאין מקום למנהגים אלו.

מהלכות ליל הסדר

• את השולחן ל'ליל הסדר' יש לערוך מבעוד יום, בזמן שיאפשר את התחלת ה'סדר' בלילה מיד לאחר תפילת ערבית. ובליילה, אין להאריך בתפילה, ולא ללמוד תורה, אלא להתחיל מיד לאחר התפילה בעריכת הסדר.

• חכמינו ז"ל תיקנו לאכול ולשתות בליל הסדר ב'הסבה', כלומר בהטייה לשמאל, מפני שהיא 'דרך חירות'. וצריך להטות את הגוף לשמאל, בצורה שבין ישיבה לשכיבה; ולהישען על כריות, וכדומה. ומעיקר הדין, נשים פטורות מהסבה, משום שאין דרכן להסב; אך בזמננו, לדעת השולחן ערוך, הנשים חייבות בהסבה; ולדעת הרמ"א, אף בזמננו אין הנשים נוהגות להסב.

• כשמייעדים בהמה מסוימת לשחיטה לצורך אכילת בשרה בחג הפסח, ניתן לומר: "זה לחג", או: "זה ליום טוב" אבל לומר: "זה לפסח", משום שבכך נראה כאילו מקדיש את הבהמה לקרבן פסח. ואף על בשר של בהמה שכבר נשחטה, אסור לומר כך. ובדיעבד - הם מותרים באכילה, משום שידוע שכוונתו לייעדם לאכילה בחג הפסח. ולדעת השולחן ערוך, האיסור אמור רק לגבי בהמה, או בשר בהמה, אך לא לגבי עופות, דגים, וכל מאכל אחר שמייעדים לחג הפסח. ויש המחמירים גם בנוגע למאכלים אחרים. ורצוי להחמיר כדעה זו.

ההלכות השונות בקשר להימנעות מאכילה בערב פסח

• מנהג ישראל מימות עולם, אשר נרמז כבר בתלמוד הירושלמי, שהבכורים צמים בערב פסח, וצום זה נקרא 'תענית בכורות'. ובשולחן ערוך הביא דעת הראשונים שאף בכורה נקבה צריכה לצום, והרמ"א הביא דעת ראשונים הסוברים שאינה צריכה לצום. ובכור שנולד בניתוח קיסרי - נחלקו הפוסקים אם מחויב בתענית זו. ובכור קטן שאינו יכול לצום - אביו צם בעבורו עד שיגדל. ולמעשה, מנהג רוב ישראל מקדמת דנא, שהבכורים אינם צמים בפועל בערב הפסח, אלא משתתפים בסעודת מצוה, כגון ברית מילה, פדיון הבן, או סיום לימוד מסכת, ובכך נפטרים מחובת התענית.

• בערב פסח, מתחילת 'שעה עשירית' ואילך, אסור לאכול כל מאפה או תבשיל העשוי מאחד מחמשת מיני דגן, משום שהוא משיבוע וגורם להפחתת התאבון בלילה. ואכילת פירות וירקות, בשר, דגים, וביצים, וכל מאכל שאינו מחמשת מיני דגן, מותרת בערב פסח במשך כל שעות היום, אך יש להימנע מאכילה מרובה שתגרום להפחתת התאבון בלילה. ושתייית יין - בכמות מועטה, אסור, משום שהיא 'משיביעה', וגורמת להפחתת התאבון בלילה; ובכמות מרובה, מותר, כיון שהיא מגבירה את התאבון; והדבר תלוי בטבעו של השותה עצמו - האם כמות השתייה תגרום להגברת התאבון, או להפחתתו.

• חכמינו ז"ל אסרו לאכול מצה ב"ד בניסן, ערב הפסח. ויש אומרים שהאיסור הוא כבר מליל י"ד בניסן. ויש שנהגו איסור בדבר מראש חודש ניסן.

• מצה שנאפתה כהלכתה, וטחונה, ולשו את 'קמח המצה'